

**Anexa nr. 1 la Hotărârea Consiliului Județean Harghita nr.
/2012**

***Hargita Megye Tanácsa Középtávú Gazdaságfejlesztési Programja
2012-2020***

Vezetői összefoglaló	4
Bevezetés	6
I. A program szemléletéről	8
II. Gazdasági körkép	10
II.1. Hargita megye az országos gazdasági térben	10
II.2. Hargita megye relatív gazdasági súlya a régióban	12
II.3. Hargita megye legfontosabb erőforrásai	16
II.4. A helyi gazdaság- és vállalkozásszerkezet jellemzői	21
II.5. A megyei üzleti környezet minősége	26
III. SWOT elemzés	30
IV. A jövőkép	33
V. A stratégiai célok rendszere	35
VI. Fejlesztési prioritások – fejlesztési programok	36
VII. Ágazati (iparági) prioritások	39
VII.1. 1. Prioritás: A minőségi élelmiszertermelés támogatása	39
VII.2. Az 1. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok	40
VII.3. 2. Prioritás: Megújuló energiaipar – egy új lehetőség	47
VII.4. A 2. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok	48
VII.5. 3. Prioritás: Fenntartható erdőgazdálkodás - versenyképes megyei faipar	54
VII.6. A 3. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok	55
VII.7. 4. Prioritás: Turisztikai potenciálunk értékesítése	622
VII.8. A 4. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok	63
VIII. Horizontális prioritások	72
VIII.1. 5. Prioritás: Hatékony helyi gazdaság-szervezés és irányítás	72
VIII.2. 6. Prioritás: A helyi vállalkozások életképességének növelése	74
VIII.3. 7. Prioritás: Foglalkoztatás és munkaerőpiaci integráció	766
VIII.4. 8. Prioritás: Infrastrukturális fejlesztések a helyi gazdaság szolgálatában	788
IX. Stratégiai projektek portfóliója	79

TISZTELT OLVASÓ!

Új időket élünk. Olyan idők ezek, amelyek sorsdöntőek megyénk és Székelyföld jövője szempontjából. Most kell jó döntéseket hoznunk, mert annak következményei hosszú időn keresztül rányomhatják bélyegüket közösségeink életére.

Románia 5 éves uniós tagsága sokféle tapasztalattal szolgált a helyi és megyei önkormányzatok számára egyaránt. Megtanultuk a játékszabályokat. A csatlakozás talán egyik legnagyobb tanulsága, hogy terheinket nem vállalja át senki más, problémáink orvoslását mi magunk kell megoldanunk a jövőben is. Mindez a saját forrásainkkal és erőforrásainkkal való hatékonyabb és felelősségteljesebb gazdálkodás szükségességét hangsúlyozza. Az erőforrásokkal való bölcs gazdálkodás a jövő nemzedékei iránti közös felelősségünk.

Az utóbbi évek sikeres kezdeményezéseit rendszerezve a gazdasági és energetikai önállósodás útján tett első lépését jelenti programunk, amelynek értékrendi alapja és szemléletmódja egyszerre európai és székelyföldi. Európai a szó abban az értelmében, hogy a jövő Európájával (és fejlesztéspolitikájával) kompatibilis jövőképet vetít előre, és székelyföldi, mert e jövőkép eléréséhez a székely társadalomra jellemző önszervezés, kitartás és hit erejéből építkeznek.

Az Építsünk Biztos Jövőt Programunkkal egy közös munkára szeretnék hívni minden Hargita megyei lakost. Egy olyan közös jövőépítési munkára, ahol elődeink hagyatékát tiszteletben tartva, a rájuk jellemző közösségi összefogás, és példás önszerveződés erejéből merítkezhetünk. Bár tekintetünket a 2020-as horizontra szegeztük, a gyökereinkhez kell most visszanyúljunk ahhoz, hogy egy erős, céljait megvalósítani képes közösséget hozunk létre. Mert csakis egy erős, céltudatos közösség képezheti egy erős helyi gazdaság alapját.

Borboly Csaba
Hargita Megye Tanácsa elnöke

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Hargita megye 2012–2020-as időszakot átfogó gazdaságfejlesztési programja a helyi közösségek életminőségének javítása és létbiztonságának fokozása érdekében, Hargita Megye Tanácsa megbízásából született meg.

A program, saját gondolatrendszerével összhangban belső erőforrásokra alapozva került kidolgozásra, szerzői Hargita Megye Tanácsa munkatársai. A program kidolgozásával járó szakmai és koordinációs feladatokat, valamint a konzultáció megszervezését és lebonyolítását Hargita Megye Tanácsa Elemző Csoportja látta el.

A szerzők egyrészt az elmúlt évek során felhalmozott tapasztalatokat, másrészt pedig a szakmai-társadalmi konzultáció eredményeit összegezve jutnak el a jelenlegi állapotok feltárásától a jövőbe mutató feladatok megfogalmazásáig. A tervezés folyamatát tekintve a program két komponensre, egy ún. „házon belüli” és egy „házon kívüli” részre tagolható. A házon belüli tervezési feladatok a meglévő stratégiai tervek, elemzések és gazdasági előrejelzések feldolgozását, a lezárult, futó vagy éppen előkészítés alatt álló fejlesztési programok hatásvizsgálatát, valamint az intézmény különböző szintjein felhalmozódott tudástőke hasznosítását ölelték fel, míg a tervezési folyamat házon kívüli része lényegében a közösségvezérelt tervezés eszköztárának alkalmazását jelentette.

A program szakmai, társadalmi egyeztetése során a helyiek, a véleménynyilvánítás és részvétel számos lehetőségével és eszközével élhettek (fórumok, konferenciák, kérdőívek, interjúk, fókuszcsoportos egyeztetések, on-line eszközök stb.). A hat hónapig tartó egyeztetés alatt közel 500 vállalkozás, magánszemély, önkormányzat, civil és más szervezet részéről, több mint 200 építő szándékú észrevétel és javaslat érkezett. Ezek alapján készülhetett el a program végleges változata, amelynek fókuszában a térség gazdasági függőségének és kiszolgáltatottságának csökkentése, valamint a helyi erőforrások mobilizálási képességének javítása áll.

A program bár alulról építkezik a magasabb szintű tervdokumentumok (a 2014-2020-as időszakra vonatkozó európai uniós stratégiák, országos tervek és regionális programok) célrendszerére és tartalmára is figyel.

Szerkezeti felépítését tekintve a dokumentum három nagyobb részre – a helyzetfeltárássra, a jövőkép és annak elemeit bemutató fejezetre, valamint a fejlesztési prioritásokat és az azok alá besorolt programok és konkrét feladatokat tartalmazó fejezetre - tagolódik.

A helyzetfeltárás keretében a terepmunka során szerzett statisztikai és empirikus adatok feldolgozására kerül sor. Az ezek alapján levonható következtetések legfontosabbjait a SWOT táblázat összegzi. A helyzetértékelő fejezet során felvillantott pozitív példák és jó gyakorlatok egyetlen célt szolgálnak: erősíteni minden olvasóban a hitet, hogy van amire építkezni, hisz beindultak már olyan folyamatok, vannak olyan kezdeményezések a térségben, amelyek a program célkitűzéseit támogatják.

Az a tény, hogy egyes iparágak és adott területek a prioritások során kiemelt figyelemben részesülnek, nem véletlen – ez az endogén erőforrások koncentrált felhasználásának fontosságát hangsúlyozza.

A program gyakorlatilag a helyi lakosság és megyevezetés értékválasztásának kifejeződésékként is felfogható. Az elvek és értékek, amelyek a dokumentum tartalmát és irányultságát meghatározzák, a jövőképben kerültek összegzésre.

A program ugyanakkor egyértelmű üzenetet hordoz Hargita Megye Tanácsa és a helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások számára is, hisz középpontjában azon alapvetés áll, miszerint az önkormányzatoknak ki kell végre bújniuk passzív adminisztratív szerepkörükből, és a helyi gazdaság meghatározó cselekvőivé kell előrelépjenek.

Mivel jelen dokumentum a helyi társadalmi-gazdasági szféra legkülönbözőbb szereplőit érintő közös gondolkodás eredményeként született meg, joggal feltételezhető, hogy a feladatként megfogalmazott programjavaslatok és projektek végrehajtási valószínűsége is számottevően nagyobb, mintha az egy külső szakértői felkérés következtében került volna kidolgozásra.

BEVEZETÉS

A 2012-es év jelentősége gazdasági szempontból kiemelkedő. Mostanra bebizonyosodott, hogy a pénzügyi-gazdasági válságból való kilábalás egy elhúzódó, akkut problémáktól sem mentes folyamat. A válság jelentősen átértékelte az államok gazdasági szerepvállalását, ugyanakkor a regionális gazdasági rendszerek strukturális hiányosságaira is rámutatott. Különösen azon térségek gazdasági lendülete torpant meg, illetve kezdett zuhanni, amelyek elsősorban a külső erőforrások (tőke) kihasználására alapoztak. A külföldi tőke kivonulása, új desztinációk irányába történő áramlása, egyre inkább a helyi erőforrások hasznosításának fontosságára és a helyi közösségek értéktermelő képességére irányítja a figyelmet. A jövőben nagyvalószínűséggel azok a térségek lesznek a nyertesek, akik képesek lesznek a (mobil) tőke eredményezte kiszolgáltatottságukat csökkenteni és helyi alapokra építik gazdaságukat.

A válság utáni időszak új kihívások elé állítja a gazdasági rendszerek különböző szereplőit, globális és helyi szinten egyaránt. Az átrajzolódott globális gazdasági térben az államok a gazdaságpolitikai prioritásaik és eszközeik felülvizsgálatára kényszerültek, a vállalkozásoknak pedig sok esetben új stratégiákat kell kidolgozniuk a fejlődés, vagy éppen túlélés reményében.

Mindezekkel párhuzamosan a helyi gazdasági rendszerek szintjén az önkormányzatok gazdaság szervező szerepe is új tartalmat kap, ami a helyi gazdaságok talpraállítását, újraélesztését illeti. Különösen a perifériás térségekben növekedik az elvárás az önkormányzatokkal szemben, hogy a piaci folyamatok dinamizáló hatásainak hiányából adódó űrt betöltését. Ezen a ponton a következő két kérdés tevődik fel:

- Vajon az önkormányzatok felismerik-e a gazdasági élet szervezésében betöltendő érdemi szerepüket ezekben a térségekben?
- Van-e a kellő akarat, illetve kapacitás az önkormányzatoknál ahhoz, hogy a helyi gazdasági élet felpörgetését érdemben felvállalhassák?

Napjaink gazdasági kihívásainak kezelésére a romániai önkormányzatok (helyi hivatalok és megyei tanácsok) eltérő válaszokat adnak. Míg egyesek, szem előtt tartva közösségük sorsát, mélyen részt vesznek a helyi gazdasági folyamatok szervezésébe, mások mintha nem

kívánnának tudomást venni az adminisztráción kívüli történésekről, és a központi kormányzástól várják az üdvözítő megoldásokat a helyi gazdasági problémák kezelésére. Ennek is köszönhető, hogy sok település és régió képtelen önmagát megszervezni, kiszolgáltatva sodródik a globális gazdasági folyamatok tengerében. Való igaz, hogy a hazai jogszabályok sem rendelkeznek világosan a helyi és megyei önkormányzatok gazdaságfejlesztési feladatairól és eszközrendszeréről. Ennek ellenére talán soha nem lehetne időszerűbb az önkormányzatok gazdasági szerepvállalásáról értekezni, mint most, különösen, hogy az Európai Unióban egy újabb tervezési ciklus végéhez közeledünk.

A 2007-2013-as időszak fejlesztéspolitikájával kapcsolatban hamarosan mindenféle értékelési dokumentum napvilágot lát. Számot kell vetnünk arról is, hogy mit hozott az EU-s csatlakozás a helyi közösségeink gyarapodása szempontjából, hogyan használtuk ki a kínálgató lehetőségeket.

Az új fejlesztéspolitikai irányok, amelyekhez igazodnunk kell, már körvonalazódní látszanak az Európai Unióban. A konvergencia egyfajta alternatívájaként jelentkező, a helyi potenciálok maximális kihasználására törekvő hely-bázisú szemlélet nagyvalószínűséggel a hazai önkormányzatokat is cselekvésre sarkallják majd. Ugyanakkor a következő programozási időszak központi témáiként számon tartott szellemi erőforrások kihasználása, fenntarthatóság és társadalmi inklúzió is számos helyi vonatkozású feladatot ígér. Mindezekkel párhuzamosan az EU szintjén egyre nagyobb teret nyer a közösségvezérelt helyi fejlesztés szemlélete és gyakorlata, bár mifelénk még egyelőre sok és gyakori a szkepszis ezzel kapcsolatban. Viszont, előbb vagy utóbb de fel kell nőnünk arra a szintre, hogy helyi szinten képesek legyünk problémáink megfogalmazására és azok hatékony kezelésére. Ezt szorgalmazza az Építsünk Biztos Jövőt! Program is, és ebben lehetnek hasznosíthatóak a frissen szerzett Leader tapasztalatok is.

I. A PROGRAM SZEMLÉLETÉRŐL

Jelen program szemléletét leginkább a helyi gazdaságfejlesztés, mint sajátos fejlesztési paradigma határozza meg. A helyi gazdaságfejlesztés eszköztárát – amelynek középpontjában a helyi közösség egészségének boldogulása, az emberi lépték és a méltányosság áll - napjainkban egyre több térségben és településen sikerrel alkalmazzák. A HGF-nek több definíciója létezik (Világbank, OECD, UN Habitat stb.), azonban mindegyikben visszaköszön a helyi jelleg, a fenntarthatóság, a többszintű partnerségi rendszerek és a társadalmi szempontok hangsúlyozása.

Jelen program a fentiekkel összhangban a helyi erőforrások kihasználására alapozva, a helyi szereplők összefogásával és a helyi érdekek összehangolásával, elsősorban a helyi piac igényeit tartva szem előtt, a helyi közösségek életminőségének javítását célozza.

A helyi dimenzió hangsúlyozása ellenére a program nem a térség gazdasági értelemben vett bezárkózását szorgalmazza – hisz a globális gazdasági folyamatok elől ma már nem lehet és nem is érdemes teljességgel elzárkózni -, csupán a jelenlegi gyakorlatnál nagyobb teret követel a lokális gazdasági érdekek érvényesülésének. A vállalkozások versenyképessége továbbra is fontos célkitűzés marad, ahogy a térségen kívüli piacok elérése is, de a hangsúly elsődlegesen a helyi piaci igények kielégítésére és a helyi értékláncok meghosszabbítására kerül.

Mindezekkel összhangban jelen program a befektető- és nagyvállalkozás vonzás és projektgenerálás terén is szemléletváltást sürget. A jövőben célzottan és programszerűen olyan befektetők vonzására kell törekednünk, amelyek tevékenysége - a helyi szereplők érdekeit nem sértve – szervesülni tud a helyi gazdaság rendszerében. A koncepciótlan projektgenerálás helyett pedig olyan projektek kidolgozását javasolja, amelyek összhangban vannak a térségi értékrendszerrel és tényleges igényekkel, és amelyek gazdasági társadalmi fenntarthatósága hosszútávon is biztosított. A program tehát nem határolódik el a térségen kívüli tőke és erőforrás felhasználás lehetőségétől, csupán az optimális arányok megtartását és az annak hiányából adódó kiszolgáltatottság esélyének csökkentését szorgalmazza. Ez egyszerre jelent könnyű és nehéz feladatot. Könnyű, mert összhangban van a székely ember és közösségek mindenkorai önállóságra való egyéni és társadalmi törekvésével, ugyanakkor

nehéz, mert a helyi erőforrások hasznosítása során fokozottan előtérbe kell kerülnön a hatékonyság, gazdaságosság és produktivitás igénye.

A programban megfogalmazott célok elérése első ránézésre új együttműködési modellek létrejöttét feltételezi, jóllehet az olyan bizalom alapú kooperációs minták, mint a vagyonszövetség (és annak intézményrendszere), a kaláka és más kölcsönösség alapján szerveződő közösségi mechanizmusok mindig is jellemezték a székely közösségeket.

A program célja és tartalma mögött azon meggyőződésre épülő alapvetés áll, miszerint számottevően több erőforrás van birtokunkban, mint amennyit abból a gazdaság működése során jelenleg hasznosítunk. Ezeknek az erőforrásoknak jelentős része azonban nem a fizikai környezetben található, hanem hordozói a helyi közösségek és maga a székely ember. A program ezért egy olyan közösségközpontú (öko-szociális) gazdaság képét vetíti előre, ahol a helyi tudás és a helyi társadalom közösségvállalása válik az egyik legfontosabb termelési tényezővé.

A program közelítésmódja alapján tehát a megye (és egész Székelyföld) természeti és társadalmi erőforrásokban gazdag vidék, azonban az erőforrások jelentős része mindeközéig nem hasznosult a helyi gazdaság rendszerein keresztül, többek között azért, mert a térség, a globális gazdasági rendszerekbe történő integrációval volt elfoglalva, több-kevesebb sikerrel. A program szerint a gazdaság fókuszát ismét a helyi közösségek közérzetére és életminőségére kell irányítani, és ennek megfelelő mércével szükséges mérni a fejlesztések sikerességét is. Ebben a folyamatban pedig kiemelt szerep jut a megyei és a helyi önkormányzatoknak, mint politikailag legitim, erőforrások fölött rendelkező, a közösségekkel napi kapcsolatban lévő szereplőknek.

II. GAZDASÁGI KÖRKÉP

Az alábbi helyzetfeltáró fejezet segítségével, megyénk legfontosabb gazdasági ismérveit a minél realisabb helyzetkép megrajzolása érdekében, a statisztikai adatokat az interjúk és tapasztalások során szerzett minőségi ismérvekkel és ismeretekkel igyekeztünk kiegészíteni. Az öt alfejezet során a fontosabb trendeket, valamint a megye gazdasági teljesítményének relatív mutatószámait is számba vesszük.

II.1. Hargita megye az országos gazdasági térben

Románia gazdasági teljesítményének térképe igencsak színes. Az egyes térségek, megyék gazdasági teljesítménye szoros összefüggést mutat az urbanizáció fokával. A számokban, mutatókban kifejezhető teljesítményt azonban nem szabad az egyre inkább új tartalmakkal bővülő fejlettség sokdimenziós fogalmával összetéveszteni. Egyre nagyobb teret nyernek a fejlettség ökológiai, humán és szociális alkotóelemei. Hisszük, hogy Hargita megye utóbbiak szempontjából, komoly tartalékokkal rendelkezik. Hisszük, hogy a belső perifériás pozícionkból akár előny is kovácsolható.

Hargita megye pozícióját az országos gazdasági térben kétfajta közelítés alapján vizsgálhatjuk: területi és gazdasági alapon. Területi alapon vizsgálva a kérdést, hamar nyilvánvalóvá válik a megye relatív távolsága az ország gazdasági erőcentrumaitól. Ha az ország gazdaságának területi jellemzőit egy felszíni formákat megjelenítő térképként jelenítenénk meg, a több százezres népességgel rendelkező nagyvárosok és agglomerációik lennének a hegyek. Itt a gazdasági aktivitás térben besűrűsödik, különböző iparágak koncentrálnak, létrehozva ezáltal a fejlődés - környező térségekre is kisugárzó – pólusait. Hargita megye vidékies jellegéből adódóan nem a gazdasági agglomerációk helye, ugyanakkor a gazdasági erőterektől való távolság miatt a pólusok kisugárzó hatása is csupán a peremvidékeken érvényesül.

Pozitív kezdeményezések:

A megye elszigeteltségének megoldását és a helyi gazdaság élénkülését támogató, belső közlekedési viszonyok javítása céljából kivitelezett programok közül kiemelhetők a következők:

- **E 578 európai út feljavítása:** Hargita és Kovászna megye kapcsolatának erősítése
- **Megyei utak feljavítása:** az elszigetelt települések bekapcsolása a megyei gazdasági vérkeringésébe

A távolság fogalma alatt itt nem fizikai, hanem sokkal inkább időtávolságot kell értenünk, ami a szállítási és közlekedési infrastruktúra fejlesztésével válhatna mérsékelhetővé. A megye periférikus helyzetét oldó, (közúti, vasúti és légi) elérhetőségét javító beruházásokra több központi ígélet és néhány terv is napvilágot látott, de rövidtávon jelentős fejlesztés nem várható. Az önálló gazdasági alapok megteremtését sürgető periférikus helyzetet tehát adottságként kell kezelnünk.

Ugyancsak adottságként kell kezelnünk a sajátos tér- és településszerkezetét, töredezett kistáji adottságait. A nagyfokú táji tagoltságra mindeztidáig többnyire úgy tekintettünk, mint a (megyei és székelyföldi) gazdasági élet szerveződését és kibontakozását akadályozó adottságra. Észre kell vennünk, hogy a megye (sőt egész Székelyföld) földrajzi képződményei (hegyek, völgyek, folyók, medrek stb.) nem csupán szétválasztanak közösségeket és folyamatokat, hanem éppen ellenkezőleg, sokszor összekapcsolják azokat. Ugyanakkor a fragmentált földrajzi tér a helyi gazdaság működésében is kamatoztatható, erős helyi identitással rendelkező életképes helyi közösségeket rejt magában.

A megye városainak polarizáló hatása nem jelentős, így - bár egyre nagyobb problémát jelent a népességmegtartó képesség - a vidék és az életképes vidéki közösségek továbbra sem elhanyagolható gazdasági erőforrást képviselnek egész Székelyföldön.

Városainknak át kell értékelniük a megye gazdasági életében és fejlődésében betöltött saját szerepüket. A környező vidékkel szorosabb gazdasági kapcsolatok kialakítására van szükség, ami új szemléletet követel a városvezetések, a községek polgármesterei és a megyevezetés részről egyaránt.

Gazdasági perspektívából közelítve a kérdéshez kijelenthetjük, hogy a megye az ország gazdasági rendszerének szerves alkotóelemét képezi, a megye gazdaságának vizsgálata során még elméleti alapon is nehezen vonatkoztathatunk el az országos folyamatoktól. A piacgazdaságra való áttérés - a gazdasági szerkezetváltozás, növekvő munkanélküliség, reálbércsökkenés, infláció stb. - terheit az utóbbi két évtizedben a megye lakossága és vállalkozásai éppúgy viselték, mint az ország más térségeinek lakói és vállalkozásai. A jóléti különbségek mérséklésére figyelő tervgazdaság felszámolása után a megye az országos munkamegosztásban máig sem igazán talált magára (annak ellenére, hogy számos

területen jelentős erőforráskészlettel rendelkezünk), országos szinten is jelentős gazdasági (iparági) specializáció jelei nem igazán figyelhetőek meg. Részben ezzel is magyarázható, hogy a helyi vállalkozások többsége képtelen bekapcsolódni az országos (és globális) gazdasági vérkeringésbe.

A szervetlen szocialista iparfejlesztés és a rendszerváltást követő dezindusztrializáció máig ható komoly kihívást jelent. Az agrárium szerepének növekedése a nem mindig helyi bázisú erőforrásra alapozó iparágak leépülésével párhuzamosan növekedett, jobb esély hiányában sokan a mezőgazdaságba menekültek.

A karakterisztikus gazdaságföldrajzi pozíció, a kedvezőtlen elérhetőségi viszonyok, az alacsony népsűrűség, az agrárjelleg, a fejletlen műszaki infrastruktúra és a versenyképes tudás hiánya a tőke számára sem tette vonzó befektetési célterületté a megyét. Ebből a látszólag kedvezőtlen állapotból kell most előnyt kovácsolnunk és tudunk is, mert:

A gazdasági fejlődés alapját képező természeti erőforrásaink még nincsenek kiszipolyozva és még nem kerültek idegen kézre. Gazdaságunk teljesítményét a helyi vállalkozásaink termelik ki, a munkahelyek zömét is ők biztosítják. Közösségeink szolidaritásalapú önszervező képességét nem sikerült megsemmisítenie az egyénközpontú fogyasztói modelleknek, és nem utolsó sorban még mindig jellemez minket az önállóságra törekvés, a kiszolgáltatottság elleni küzdelem.

II.2. Hargita megye relatív gazdasági súlya a régióban

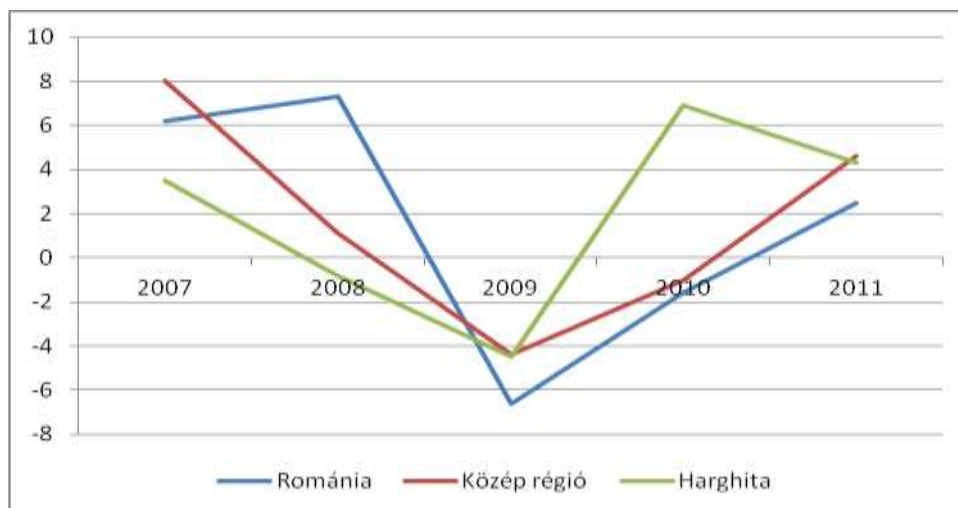
Egy terület fejlődése szempontjából nem mellékes kérdés, hogy az adott térség, esetünkben Hargita megye milyen pozíciót foglal el az ország különböző térségeinek fejlettségét ábrázoló rangsorban, és ami regionális szempontból talán ennél is fontosabb, hogy kik a szomszédjai és azokkal milyen kapcsolatokat működtet. Egy térség gazdasági súlyát mennyiségi ismérvek, kvantitatív mutatók alapján szokás ábrázolni, de tudni kell azt, hogy ezek az aggregált mennyiségi mutatók sok esetben inkább elfednek, semmint felszínre hoznának tényeket a helyi gazdaság sajátosságaival kapcsolatban.

Hargita megye relatív gazdasági súlyának ábrázolására számos mennyiségi mutató rendelkezésre áll. Ezek gyakran szoros kapcsolatban (korrelációban) állnak egymással, így néhány reprezentáns indikátor segítségével is könnyen képet alkothatunk megyénk gazdasági viszonylagos súlyáról. Az általunk kiválasztott mutatók a GDP, FDI és export köré csoportosulnak.

Hargita megye gazdasági súlyának mérésére talán mi sem lehetne alkalmasabb, mint a lakosságárányos GDP mérőszám. E szerint megyénkben él az ország teljes lakosságának 1,5%-a míg a Bruttó Hazai Össztermék ennél kisebb arányban, mintegy 1,16%-ban származik innen. Megyénk a főváros nélkül számolva is némileg alulteljesít, ezek az értékek 1,66%-ra, illetve 1,51%-ra módosulnak. A Hargita megyét is magába foglaló Középrégió részesedése az országos GDP-ből 11% körüli, amely arányhoz közelít Hargita megye regionális GDP-ből való részesedése. A regionális GDP szerkezetben a legnagyobb arányt Brassó megye (közel 30%) tudhatja magáénak, majd ezt követi Maros és Szibeny megyék (20%), illetve Fehér megye (15%).

A hivatalos adatsorok arra hívják fel a figyelmet, hogy a gazdasági válság kevésbé mélyült el Hargita megyében, és bár jelei korábban mutatkoztak, megyénk a 2010-es évben már látványos, közel 7%-os növekedést könyvelhetett el.

1. ábra: Gazdasági növekedés a válság éveiben

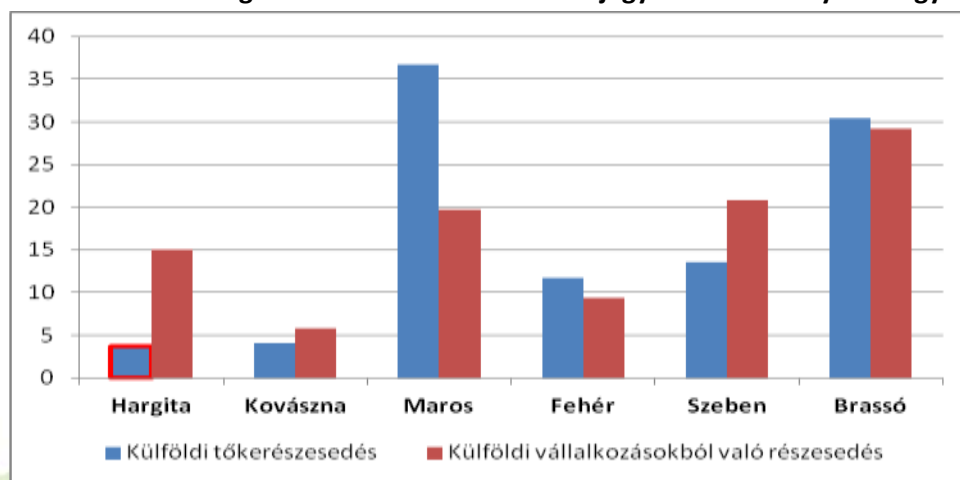
Forrás: Insse.ro, CNP

A gazdasági fejlettség alapján megyénk a régió megyéinek sorában az utolsó előtti helyet foglalja el, itt folyó áron az egy főre eső GDP 5000 euró körül alakul (a régió legfejlettebb megyéjének számító Brassó megyében ez több mint 9000 euró, míg Kovászna megyében 4850 euró/fő). Vásárlóerő-paritáson számolva a megyei GDP/fő az országos átlag 77%-át és az EU átlag 37%-át éri el.

A gazdasági fejlődés a helyi kapacitások mellett a helyi közösség javára ésszerűen felhasznált külső tőke hasznosítását is megkívánja. E tekintetben megjegyzendő, hogy az országba irányuló külföldi befektetések a válság évei alatt igencsak megcsappantak, jelenleg a 2008-as szint csupán ötödét teszik ki. Bár a Középrégió a második legkedveltebb befektetési célterületnek számít az országban, az elmúlt években a külföldi befektetések alig több mint 7%-a irányult ide, és ezek is főleg az iparosodottabb és a fejlett pénzügyi szolgáltatási szektorral rendelkező térségeket preferálták.

A 2011-es év végén az Országos Cégbíróság adatai alapján (1991 és 2011 között létrehozott) külföldi tőkét jegyzett cégek száma Hargita megyében 2071 volt. Ez bár a régióban jegyzett cégek 15%-át jelenti, a tőke alapján csupán 3,7%-os részesedést jelent. A jegyzett tőke alapján Hargita megye az utolsó a régió megyéinek sorában, országos szinten pedig a 31-ik. Ez 87,5 millió eurós befektetést jelent, míg Maros megyébe ennek mintegy tízszerese áramlott be. Egy, a tavalyi évre vonatkozó felmérés szerint megyénk a 30-ik helyet foglalja el az országba irányuló külföldi befektetések megyei rangsorában, ám a hazai befektetések alapján az igencsak előkelő hetedik helyen található, több mint 15 millió euróval.

2. ábra: A külföldi érdekltségű vállalkozások és az általuk jegyzett tőke aránya a megyékben, 2011

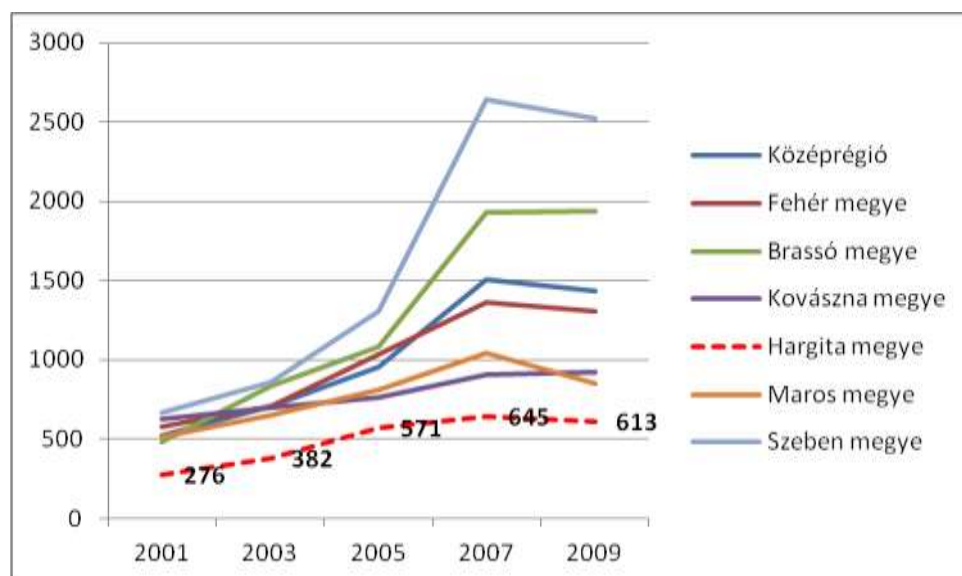

forrás: ONRC

Megyénk számára a jövőre nézve kedvező fejlemény lehet, hogy a statisztikák szerint fokozatosan növekedik az érdeklődés a megújuló energiákba történő befektetési lehetőségek iránt.

Az exportra vonatkozó adatok mindeközben arról tájékoztatnak, hogy megyénk egyben a régió legkevésbé nyitott gazdasága. Ez némileg összefügg a külföldi beruházásokkal is, hisz azok rendszerint az exportorientált ágazatokat preferálják. A megyei export GDP arányosan 14%, míg például Szében megyében ez közel 40%, a regionális átlagarány pedig 26,86%. Amíg 2009-ben például a régióban az egy főre jutó export értéke közel 1500 euró volt, addig megyénkben ez az érték csupán 613 euró/fő.

3.ábra: Egy főre eső export érték alakulása 2001-2009 között, euróban kifejezve

Forrás: INS

Az idei év első negyedében a megyei export az országos export kevesebb mint 0,5%-át adta. Az export szerkezetét tekintve 2012 első három hónapjában a legnagyobb értékben exportált termékek a textilipari és a fa- illetve papíripari, valamint a gépipari, műanyagipari és bőripari termékek voltak. A kereskedelmi mérleg aránya, erre az időszakra számolva több mint -25 millió euró, ami az exportot messze meghaladó importról árulkodik (0,71 export-import arány, országosan ennél jobb, 0,84 érték figyelhető meg). Az import szerkezetét tekintve sok esetben találhatunk olyan termékeket, amelyek előállítására adottak az erőforrások, a gazdasági és a humánfeltételek a megyében. Ez egyebek mellett a helyi piac korlátolt működésére is utal.

Regionális összehasonlításban a mennyiségi mutatók (GDP, FDI, export) megyénk viszonylag gyenge gazdasági teljesítményéről árulkodnak. Ez a relatív gyenge helyzet nem csupán a régió többi megyéje esetében tapasztalt nagyobb fokú gazdasági koncentráció és fejlettebb infrastruktúra eredménye, hanem gazdaságszerkezeti sajátosságokkal, sőt társadalmi tényezőkkel is szorosan összefügg.

A fragmentáltabb gazdasági szövet és a zárkózottabb üzletmenet bár lassúbb fejlődést tesz lehetővé, de láthattuk, hogy ellenállóbbá teheti a helyi gazdaságot a kedvezőtlen külső hatásokkal szemben. A nagyobb fokú gazdasági nyitottság elérését és vállalkozásaink versenyképességének növelését oly módon kell ösztönözzük, hogy az térségünk immunrendszerét ne veszélyeztesse.

II.3. Hargita megye legfontosabb erőforrásai

Egyre gyakrabban hallani, hogy a világ gazdasága átalakulóban van. Ebben az átalakulásban a korábban értéktelenek vélt, hasznosítatlan kapacitások gyakran felértékelődnek, míg más hagyományos erőforrások szerepe csökken. Megyénkben több konjunkturális iparág számára adott az erőforrásbázis, és néhány gazdasági tevékenység esetében számottevő hagyományokkal is találkozhatunk. Ez utóbbi különösen fontos, hisz a tudás, mint termelési tényező szerepe ma hangsúlyosabb, mint valaha. És mivel a tudás hordozója az ember, az egyik legfontosabb gazdasági erőforrást is éppen maga a – közösségbe szerveződő – ember kell, hogy jelentse.

A jelen program kidolgozása keretében szervezett szakmai egyeztetések és különböző háttérelmzések során a következő erőforrások kerültek beazonosításra, mint Hargita megye legfontosabb erőforrásai:

- **Emberi (antropikus) erőforrások:** a helyi közösségek önszerveződő képessége, helyi tudásformák, a helyi kultúra és identitás, a helyi mentalitás és munkához való viszony.
- **Természeti erőforrások:** kiterjedt erdős és mezőgazdasági területek, felszíni és felszínalatti vizek, biodiverzitás, természeti és kultúrtáj.
- **Gazdasági erőforrások:** agrárhagyomány és termelési potenciál, faipari ismeretek és technológia, megújuló energetikai kapacitás, vendéglátói potenciál.

Az utóbbi húsz évben megyénk és Székelyföld lakossága megfogyatkozott. A népességcsökkenés egyik oka, hogy sokan hátrahagyva otthonukat, máshol kerestek megélhetést. A népességmegtartás továbbra is napjaink és a jövő legnagyobb kihívásainak egyike. A lakosságcsökkenése nem csupán érzelmi, de gazdasági szempontból is kulcsfontosságú kérdés.

A legújabb népszámlálási adatok szerint Hargita megye lakossága 305.000 fő, ami 20.000 fővel kevesebb mint tíz évvel korábban. A fogyatkozás mögött a negatív természetes szaporulat és az elvándorlás állnak. Az elmúlt évek tendenciáit tekintve, megyénk az országos átlag fölött teljesített a születési ráta (11 ezrelék) és a gyermekvállalási hajlandóságot (44 éves születés 1000 termékeny korban lévő nőre vetítve) tekintve.

A rendszerváltást követően Székelykeresztúr lakosságával megegyező számú kivándoroló hagyta el megyénket, miközben a betelepültek száma nem éri el az ezer főt sem. A kivándorlási és bevándorlási arányszámok különbözete összességében az 1991 és 2009 közötti időszak népességcsökkenésének 35,54%-át teszi ki a megyében. Mindezzel párhuzamosan a megyei lakosság etnikai összetételében is változásokra számíthatunk, a demográfusok a jövőben a roma népességarány növekedését valószínűsítik.

Fontos megjegyeznünk, hogy a népességfogyással és a várható élettartam növekedésével párhuzamosan megváltozott a lakosság korösszetétele is. A korösszetétel változásai az ország és a megye esetében is egyértelműen az előregedés irányába mutatnak. A megnövekedett demográfiai függőség (időskorú függőségi ráta) - bár kedvezőbb, mint az országos átlag - hosszabb távon új gazdasági és munkaerőpiaci kihívások elé állíthatja a székelyföldi társadalmat is. Annál is inkább, mivel ez a gazdasági függőséget mérő mutatóban is visszatükröződni látszik, 2010-ben például két alkalmazottra három eltartott személy jutott a megyében. Az elmúlt húsz évben mind a gazdaságilag aktív, mind pedig a foglalkoztatott lakosság esetében visszaesést könyvelhetünk el (-19%). 1990-ben a megyénk foglalkoztatási rátája

Pozitív kezdeményezések:

Különösen figyelemre érdemesek a megyei energetikai potenciál hasznosítása terén tapasztalható jó példák:

- **Működő mikro-vízerművek:** jelenleg a megyében több olyan működő erőművet is találhatunk, amelyek a vízi energia potenciált úgy hasznosítják, hogy annak a helyi közösség is hasznát látja.

még közel 82% volt, húsz év múlva pedig 62%. Megjegyzendő, hogy ez a visszaesés az országos átlagnál kisebb mértékű.

A munkanélküliségi adatokat szemlélve megfigyelhető a gazdasági válság okozta sokk, majd 2009-től a regisztrált munkanélküliségi ráta csökkenő pályára áll (2012-ben 6% körüli havi értékeket mér a MMEÜ).

Az emberi erőforrás minőségi mutatói esetében – amelyek a várható élettartam, az egészségügyi állapot és az iskolázottság különböző szintjei köré csoportosulnak - megyénk az országos, illetve a hasonló adottságú megyék átlagánál általában jobban teljesít. A humánfejlettséget és jólétet mérő emberi erőforrás index (HDI) az országos átlagot (0.778) több századponttal haladja meg (0.816) (2008). Az ember, közösség, erőforrás összefüggésében a társadalmi kapcsolatok intenzitása, a különböző közösségi mechanizmusok és a felhalmozott társadalmi tőke is óriási jelentőséggel bír. Fontos erőforrás eredője, hogy közösségeink még nem atomizálódtak, sűrű társadalmi kapcsolathálókat szövik át, és különösen falvainkban ma is megfigyelhető a kölcsönös egymásra figyelés és a társadalmi leszakadás közösségi kontrollja. Ennek is köszönhető, hogy helyi közösségeink problémamegoldó képessége gyakran pénzügyi erőforrások hiányában is igencsak eredményes.

Az ember után talán a második legfontosabb erőforrást a föld jelenti. Hargita megye összterülete 6.639 négyzetkilométer, az ország teljes területének 2,8%-a. A megye mezőgazdasági területe az országos agrárhasznosítású terület 2,7%-át teszi ki, amely közel 400.000 hektár, és amelynek közel 98%-a van magántulajdonban. Hargita Megye Agrárfejlesztési Stratégiája 2010-2020-a, a helyzetértékelésben az alábbi fontosabb jelenségekre mutat rá:

- a 2000-es évek elejétől több mint felére csökken a szőlősök és gyümölcsösök területe
- egy csökkenő tendenciát követően a 2000-es évek közepétől növekedik a legelőként és kaszálóként hasznosított területek mérete

- míg az ország mezőgazdasági területeinek 64%-át szántóként művelik meg, addig a megyében ez az arány csupán 23%, a szántóterületeken rendszerint alacsonyabbak az egy hektárra eső átlaghozamok, mint a regionális átlag
- az országos átlagnál nagyobb arányban vannak jelen a legelőként (37%) és kaszálóként (40%) hasznosított területek
- a megye vetésszerkezetére jellemző a burgonya, a búza és a rozs dominanciája
- az állatlétszám esetében pedig egy látványos csökkenést követően stabilizálódni látszik a létszám

A hivatkozott dokumentum szerint a megye összterületének 35,6 %-át (236.911 hektár) borítja erdő, ezen kívül a beerdősödött legelők területét 32.000 hektárra becsülik. Az erdővagyon fölötti tulajdonjog közel fele (47%) közbirtokossági, a többi magánszemélyek, helyi önkormányzatok, egyházak és az állam tulajdonában van. Az erdő erőforrás szerepét hangsúlyozza az adat, miszerint megyénkben egy lakosra 0,7 ha erdős terület jut, míg országos szinten ez az érték csak 0,29 ha, az európai átlag is kevesebb mint fele, 0,30 ha.

A megyénkben évente kitermelt faanyag mennyisége 1 millió m³ körüli, aminek 70-80%-a fenyőféle. Számítások szerint ennek hozzávetőlegesen 25%-a fahulladék, ami évente 450 ezer MWh fűtőértéket jelent.

Megyénk felszínét gazdag vízhálózat szövi át, folyóvizei a Maros, Olt és Szeret hidrográfiai rendszeréhez tartoznak. A folyók és patakok elméleti energiatermelési potenciálja eléri a 45 MW teljesítményt, a megye teljes energiatermelési igénye pedig 30-80 MW között ingadozik. Mindezzel párhuzamosan megyénk jelentős földalatti víztartalékokkal rendelkezik, amelyet a lakosság ivóvízzel való ellátására és ipari céllal egyaránt felhasználásra kerül. Területén közel ezerre tehető a különböző ásványi anyagokban gazdag borvízforrások száma, amelyek az élelmiszeripar és vendéglátás termelési és értékesítési rendszerein keresztül a jelenleginél nagyobb mértékben járulhatnának hozzá a fenntartható jólét megteremtéséhez.

A vendéglátás kiaknázatlan lehetőségei mellett sokan sok fórumon emeltek szót, a gazdag helyi kínálatot több kiadvány és tervdokumentum is leltárba vette. Ezek részletezése meghaladná jelen program kereteit. Az azonban megjegyzendő, hogy a természeti- és

kultúrtáj, az épített és élő kulturális örökség, illetve a vendéglátás különböző válfajainak (agróturizmus, ökoturizmus, kulturális és vallási turizmus, téli turizmus, sportturizmus) gyakorlási lehetősége, mint erőforrás egyre inkább tudatosul a helyiek fejében. Ezt bizonyítja a folyamatosan bővülő megyei turisztikai infra- és szuprastruktúra rendszere is.

Tudatában vagyunk annak, hogy a fentiekén kívül számos más rejtett vagy kevésbé rejtett erőforrást hordoz térségünk, ezekre azonban a koncentráció elve miatt most nem térünk ki. Négy olyan iparágat azonosíthatunk, amelyek a fenti tartalékok értékesítésében elsőrangú szerepet vállalnak/tudnának vállalni. Ez a négy iparág az agrár-élelmiszeripar, a faipar, a megújuló energiaipar valamint a vendéglátóipar. Ezeknek az iparágaknak a rendelkezésre álló (gazdasági, önkormányzati, politikai, stb.) eszközökkel történő fejlesztése jelenti gazdaságunk építkezésének legfontosabb alapköveit.

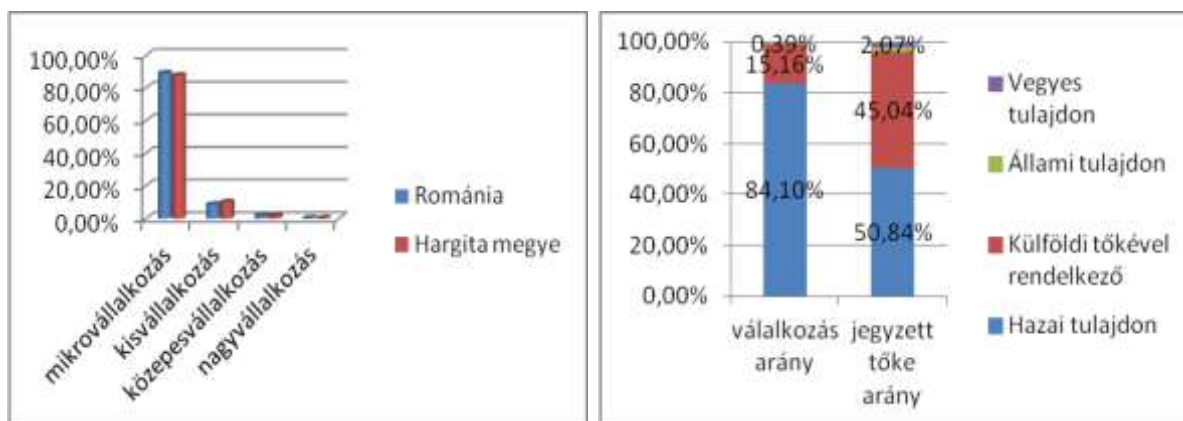
II.4. A helyi gazdaság- és vállalkozásszerkezet jellemzői

Helyi vállalkozásaink jelentik gazdaságunk legfontosabb építőköveit. Ők azok, akik erőforrásainkat értékesítve hozzájárulnak jólétünk alapjainak megteremtéséhez, és ők azok, akik munkahelyek biztosításával megélhetésünket szolgálják. A helyi vállalkozások növekedési és fejlődési feltételeinek biztosítása ezért közös érdek. A gazdasági válság hatására megnövekedett az egymásra utaltság, ami egyben kínálkozó lehetőség a gazdasági kooperációk megerősítésére, és ezáltal a helyi értékláncok meghosszabbítására is. Olyan intézményi, szabályozási és politikai környezet kialakításán kell dolgoznunk, amely a vállalkozások növekedési potenciálját és az értékek helyben történő megsokszorozódását támogatja.

A megyei termelés (GDP) közel felét adja a szolgáltatási szektor, egyharmadát az ipar, egytizedét a mezőgazdaság és 6,5%-át az építőipar. A foglalkoztatási szerkezet ettől eltérő képet mutat: a lakosság közel egyharmada dolgozik az agrárszektorban, egynegyede az iparban, közel 5%-a az építőiparban és 38%-a a szolgáltatások ágazatban. Az iparban dolgozók arányát tekintve megyénkben ezer lakosra 100 ipari foglalkoztatott jut, ami több mint az országos átlag, a regionális átlag pedig 105 ipari foglalkoztatott/1000 fő. Az elmúlt húsz év gazdasági és munkaerőpiaci átrendeződési folyamatát tekintve megfigyelhető az agrárszektor szerepének csökkenése (kivételt képez az utóbbi néhány év) és a tercier ágazat növekedése (ahol több mint egyharmada a kereskedelem részesedése a szolgáltatásokból). A termelékenységi mutató az energiaipar, a kereskedelem és a kitermelőipar esetében a legkedvezőbb.

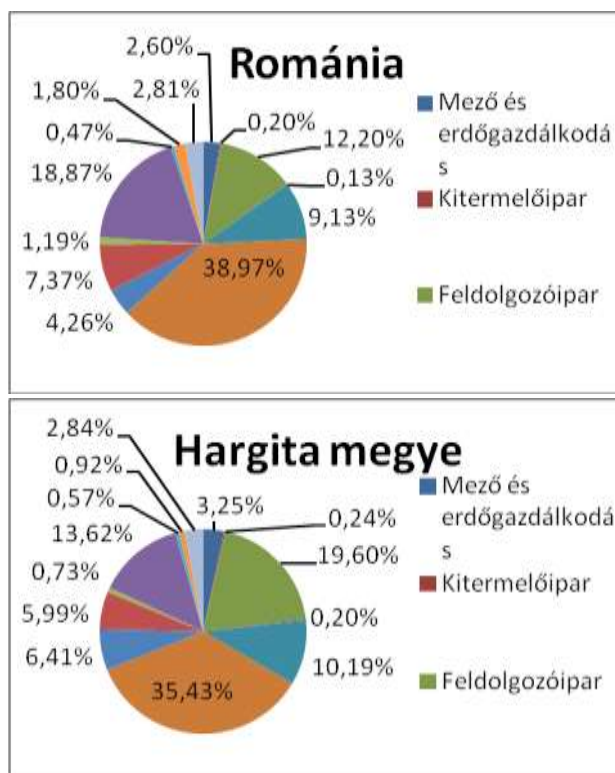
Megyénkben közel 17.000 működő gazdasági szereplő található, amelyből mintegy 51% aktív vállalkozás. Helyi vállalkozásaink szerkezeti jellemzőit vizsgálva szembevetve a mikrovállalkozások dominanciája (közel 88%). Az országos átlagnál hangsúlyosabb ugyanakkor a kisvállalkozások (10,13%) és a közepes méretű vállalkozások jelenléte (1,83%) a megyében. Egy erős, a változó makrogazdasági viszonyokhoz könnyen alkalmazkodó, a helyi erőforrásokat magas hozzáadott értékkel hasznosító, helyi tulajdonban lévő kis- és középvállalati szektor kiépítése jelenti a következő évek egyik legfontosabb feladatát.

4. ábra: A helyi vállalkozások szerkezete, 2008

A megyei vállalkozásszerkezet a helyi erőforrások, a tudás és gazdasági tapasztalatok, a piaci lehetőségek és gazdaságpolitikai intézkedések összefüggésében formálódott. Ha összehasonlítjuk a megyei vállalkozások nemzetgazdasági ágazatok szerinti megoszlását az országos adatokkal észrevehetjük, hogy átlagon felüli az agrárszektorban, vendéglátásban és feldolgozóiparban tevékenykedő vállalkozások számaránya.

5. ábra: A vállalkozások tevékenységi területenkénti megoszlása, 2008

A feldolgozóiparon belül számottevő a faipar és az élelmiszeripar gazdasági jelentősége. A Megyei Közpénzügyi Igazgatóság adatai szerint az előbbi ágazatban közel 670 aktív

vállalkozás tevékenykedik. A ffeldolgozásban és bútóriparban tevékenykedő vállalkozások termelik meg a megyei vállalkozások üzleti forgalmának mintegy 9%-át és állítják elő a profit 7%-át, több mint 5500 embernek biztosítva megélhetést. Az élelmiszeripar nyersanyag szükségleteit alapvetően a mezőgazdasággal vállalkozásszerűen foglalkozó gazdasági egységek (üzleti forgalomból való részesedésük 1%-a és a profitból 0,7%-a) biztosítják. A megyei élelmiszeripari vállalkozások átlagosan 20 személyt foglalkoztatnak, összesen pedig több mint 2700 főt. Az iparág üzleti forgalomból való részesedése 8%, míg a nyereségéből 14%-ban részesül. A vendéglátásban érintett cégek száma egész Székelyföld-szerte megugrott az utóbbi időben. 2002 és 2008 között például Kovászna megyében ez a növekedés 157%-os, Maros megyében 209%-os, míg Hargita megyében nem kevesebb mint 217%-os volt. A jelentős potenciál ellenére, a különböző adatsorok azon feltevésünket igazolják, hogy a szektor hozzájárulása a megye gazdasági teljesítményéhez még mindig mérsékelt (2-3%).

A megyei vállalkozások mintegy 36,5%-a tevékenykedik a csíki régióban, ugyanakkor ők termelik meg a megyei cégek által létrehozott profit több mint 42%-át. A megye agrár-élelmiszeripari termelésének jelentős része koncentrálódik ide (mindkét esetben a kistrégió vállalkozásai az iparágban megtermelt forgalom 62%-át állítják elő). Az élelmiszeripar egyébként a kistrégió gazdasági szereplői által megtermelt profit 22%-át állítja elő.

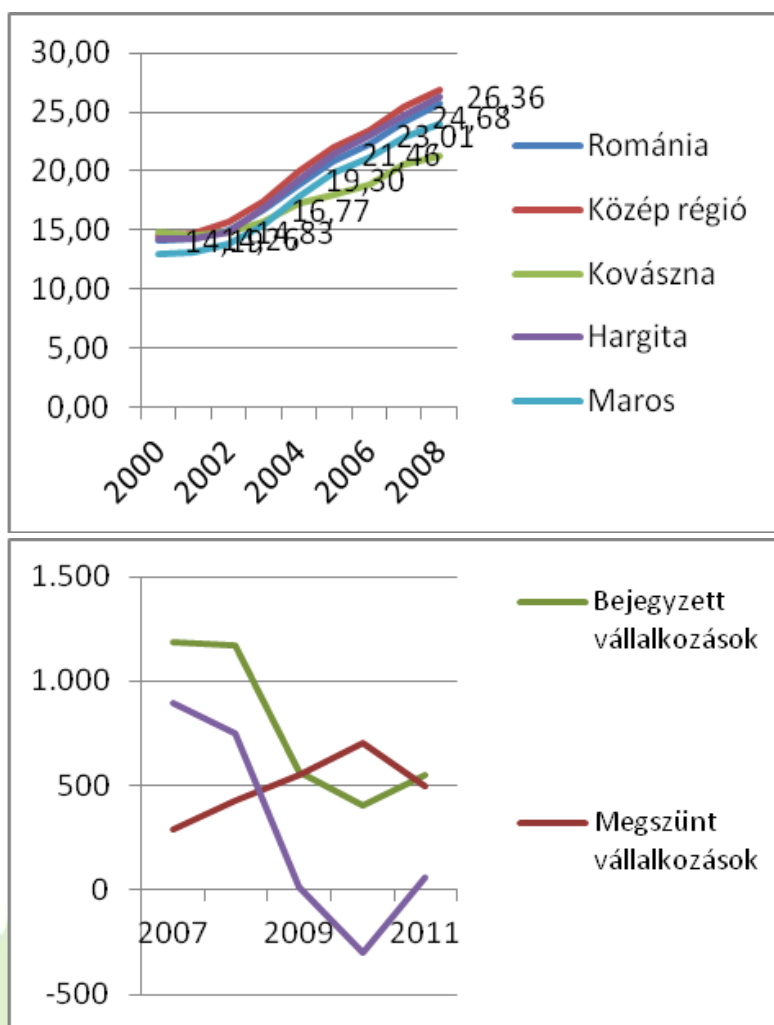
Az udvarhelyi térségben tetten érhető az átlagot meghaladó vállalkozói kedv, ugyanakkor a helyi gazdasági élet szervezését felvállaló intézmények (céhek) itt alakultak ki a megyében a legkorábban. A kistrégió napjainkban a megyei üzleti forgalom 40%-át és a profit 41%-át adja. A megyében bejegyzett összes vállalkozás 38%-a található itt. A kistrégió átlagon felüli részesedést mutat a műanyagipar, textilipar és fémipar területén, de itt található a szállítmányozással foglalkozó vállalkozások 43%-a is, akik a megyei szállítóipar által megtermelt profit nem kevesebb mint 73%-át állítják elő. Jellemző továbbá a megyében kiemelkedő teljesítménnyel bíró nyomdaipar és bútóripar (65%) hangsúlyos jelenléte. A kistrégió gazdaságszerkezete kiegyensúlyozott.

A gyergyói kistrégióban tevékenykedik a vállalkozások 25%-a, az ők tevékenységéhez köthető a megyei forgalom 22%-a, és ezzel arányos a foglalkoztatásból való részesedés is. Ugyanakkor a gyergyói kistrégióban tevékenykedő cégek a megyei cégek által előállított

profit csupán 16%-át termelik ki. A kistérségi gazdasági szerkezetét vizsgálva elsősorban az erdőgazdálkodás és feldolgozás terén figyelhetünk meg sűrűsödéseket. A feldolgozó szektor által megtermelt üzleti forgalom 52%-a tudható be a kistérségben tevékenykedő cégek teljesítményének. A forgalomarányos profit tekintetében ugyanakkor elmarad a kistérségi faipari teljesítménye a másik két régiótól (52%-os üzleti forgalom mellett csupán 42%-os részesedése az ágazat által megyei szinten előállított profitból).

A helyi gazdaság dinamizálása a vállalkozói hajlandóság növelése nélkül elképzelhetetlen. A vállalkozások számának alakulása tömördek információt hordoz magában (pl.: piaci lehetőségekről és vásárlóerőről, adó és jogszabályi környezetről stb.), az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján Hargita megyében javuló üzleti környezetre és folyamatosan élénkülő vállalkozói szellemre következtethetünk.

6. ábra: Vállalkozás dinamika

Pozitív kezdeményezések:

A megye területén gyakorlatba ültetett vállalkozástámogató programok közül kiemelkednek a következők:

- **Helyi márkanevek és védjegyek:** A Székely termék, Góbé termék védjegyek fontos lépést jelentettek termékeink minőségi javítása és hatékonyabb piaci pozicionálása terén.
- **Székelyföld a turisztikai vásárokon:** Nemcsak hazai, de neves külföldi vásárokon is egységes turisztikai desztinációként népszerűsítsük Székelyföld kincseit.

Az aktív vállalkozások száma az utóbbi 10 évben Hargita megyében szinte megduplázódott (78%-os növekedés), ami elsősorban a kedvező makrogazdasági tendenciákkal hozható összefüggésbe, de a helyi vállalkozástámogató programoknak is szerepük volt ebben. Az 1000 főre vetített vállalkozások száma 2008-ban Hargita megyében a regionális átlaghoz közelített, meghaladva a másik két székelyföldi megye átlagát. A vállalkozói aktivitás sűrűsödési pontjai egyértelműen a megye városai, különösen Csíkszereda (ahol 1000 főre 42 aktív vállalkozás jut) és Székelyudvarhely (40 vállalkozás/fő), ahová az aktív vállalkozások mintegy 46%-a koncentrálódik. A két város vállalkozásai a megyei cégek által megtermelt forgalom és profit több mint felét (55%) állítják elő.

A 2000-es évek végén a világgazdasági válság több helyi vállalkozás túlélését tette próbára, ami az utóbbi négy évben megszűnt vállalkozások számának alakulásában is tetten érhető. A Hargita Megyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai szerint a válság éveiben vállalkozásaink átlagosan forgalmuk 20-25%-tól estek el. Értelemszerűen a kiszolgáltatottság mértéke egyenesen arányos a vállalkozások méretével, tőkeerejével.

Különösen ebben a nehéz periódusban volt nagy szükség a helyi vállalkozások túlélését támogató önkormányzati akciókra, programokra. Hargita Megye Tanácsa az elmúlt évek során több olyan programot is útjára indított, amelyek a vállalkozások túlélési esélyeit, fejlődését hivatottak szolgálni. Ezek közül kiemelkednek a gazdasági kooperációt elősegítő kezdeményezések (különböző szövetkezetek létrehozása), a kistermelők termékeinek piacosítását támogató programok, valamint a térség turisztikai promócióját célzó projektek.

A különböző előrejelzések megyénk gazdasági mutatóiak javulását vetítik előre. A teljesítmény várható javulása azért különösen öröndetes, mert megyénk gazdasági növekedése nem a külföldi tulajdonú multinacionális cégekben, hanem sokkal inkább a helyi közösségekbe integrálódott, egyre életképesebb helyi vállalatoknak köszönhető. Tudjuk, hogy vállalkozásaink megerősödése fejlesztésekhez szükséges források, megfelelő felvevőpiac és korszerű üzleti tudás nélkül elképzelhetetlen. Úgy gondoljuk, a felsorolt feltételek biztosítása stratégiai összefogást, szervezett gazdaságirányítást és markánsabb önkormányzati szerepvállalást igényelnek.

II.5. A megyei üzleti környezet minősége

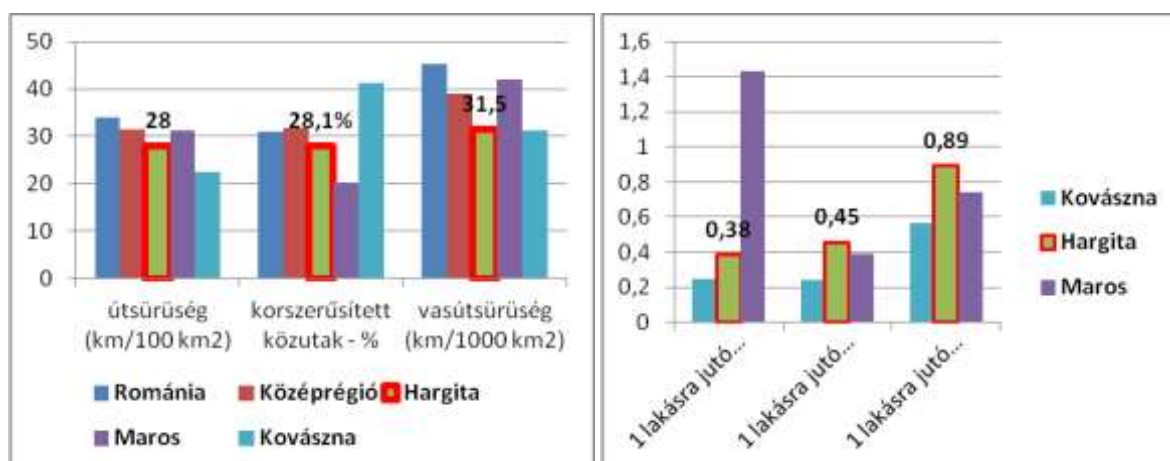
A vállalkozói ambíciókat és működő vállalkozásaink versenyképességét egyaránt befolyásolja a milió, ahol a folyó, illetve tervezett aktivitások zajlanak. Az üzleti környezetnek számos komponense van, köztük több olyan is, amelyek helyi szinten is javíthatóak. A jövőben prioritásként kell kezelnünk az olyan programok indítását, amelyek növelik a vállalkozói hajlandóságot, javítják a vállalkozói közérzetet és biztonságot. Egy kiszámítható és támogató helyi üzleti környezet megteremtésén kell dolgoznunk, beruházásainkat pedig a helyi gazdaság igényeivel összhangban kell megterveznünk.

Az alábbiak során az üzleti környezet azon elemeit vesszük számba, amelyek helyi vonatkozásúak, önkormányzati ráhatással fejleszthetőek, így jelen program hatósugarán belül esnek.

Az üzleti környezet egyik nagy dimenzióját a helyi adminisztráció jelenti. Ez gyakorlatilag az a felület, ahol a vállalkozások (vállalkozni szándékozók) különböző hivatalokon keresztül az állami, illetve helyi közszférával érintkeznek. Elsőként a helyi tanácsok hatáskörébe tartozó adókról és illetékekről kell szólnunk, amelyek esetében nem csupán a befizetendő összegek jelentenek költségterhet a vállalkozások számára, de sok esetben maga a befizetés aktusa (sokféle adó, több helyen kell befizetni stb.) is tranzakciós költséggel terheli vállalkozásainkat. Európai összehasonlításban ugyancsak költséges és időigényes folyamat a vállalkozásalapítás. Ezeknek a rendszereknek az egyszerűsítésére kell törekedni helyi szinten az egyablakos rendszerek és az on-line fizetési formák alkalmazásával, amelyek kevesebb erőforrást vonnak el a vállalkozásainktól.

Az üzleti környezet további fontos komponense a műszaki infrastruktúra. A helyi és térségen kívüli piacok elérhetőségében elsősorban a szállítási-közlekedési infrastruktúra játszik fontos szerepet, bár térségünkben is növekvő forgalmat könnyvelhet el az elektronikus kereskedelem. Hargita megye közúthálózata összesen 1914 kilométer, amelyből a megyei utak 1471 kilométert tesznek ki. A közúthálózat sűrűsége a megye településhálózata és a gazdasági térszerkezete összefüggésében megfelelőnek mondható, az utak minősége azonban további megoldandó feladatokat jelent.

7. ábra: A megyei alpinfrastruktúra helyzete

A megyei utak fontossága a helyi gazdaság működése szempontjából (helyi piacok elérése, inputforrások elérhetősége, munkaerő mobilitás stb.) hangsúlyos. 2008-tól napjainkig Hargita Megye Tanácsa különböző programjai és projektjei során több mint 300 kilométer út került feljavításra.

Az önkormányzatok ugyanakkor szerepet vállalhatnak az ágazati és területi alapon létrejövő iparági együttműködések, klaszterek kialakításában is, ami a vállalkozások versenyképességét stimulálja. Hargita megyében a faipar, agrár-élelmiszeripar, nyomdaipar és kerámiaipar területén mutatkoznak az iparági sűrűsödés jelei. A tudatos önkormányzati ráhatás eredményeként az utóbbi időben főként az agrárvertikum rendszerének kiépítésében születtek eredmények a megyében.

A helyi tanácsok és hivatalok továbbá beruházásaik és projektjeik kivitelezése során a piac keresleti oldalának egyre markánsabb szereplőiként jelennek meg. Hargita Megye Tanácsa 2008 és 2011 között közel 60 millió euró értékű összeget közbeszeresztetett. Ezzel együtt a helyi önkormányzatok közbeszerzési pályázatain sokszor nem vesznek részt helyi vállalkozások, a nyertes ajánlattevő gyakran nem székelyföldi vállalkozás. Ennek gyakori oka az, hogy a vállalkozásoknak egyszerűen nincs tudomásuk ezekről a megrendelésekről. A verseny tisztaságára vonatkozó törvényes előírások betartása mellett, a helyi önkormányzatoknak ösztönözniük kell a helyi vállalkozások közbeszerzéseken való részvételét.

Az üzleti környezet minőségére, a helyi vállalkozások megerősödésére a befektetők jelenléte is ösztönzően hathat. Az önkormányzatoknak tudatosan, a helyi gazdaságszerkezet igényeivel összhangban kell folytatniuk a területmarketing tevékenységüket, szem előtt tartva a vállalkozások védelmét és a helyi munkaerő érdekeit.

Itt kell megemlíteni a hitelekhez való hozzáférés kérdését és annak feltételrendszerét is. Hargita megye azon kevés romániai megyék közé tartozik, ahol a vállalatok által felvett hitelek mértéke meghaladja a lakossági hitelekét, ami a fogyasztással szemben a gazdasági teljesítmény és vállalkozói aktivitás növelését célzó beruházásoknak kedvez. Ezzel együtt a forrásokhoz való hozzáférés jelenti Székelyföld-szerte a fejlődés egyik legnagyobb gátját. Vállalkozásaink fejlődését előnyös, helyi igényeknek megfelelő és rugalmas hitelkonstrukciók felkínálásával tovább kell támogatnunk.

Az üzleti környezet kapcsán feltétlenül szólnunk kell még a megyei képzési és szakképzési rendszerről és az üzleti szolgáltatásokról. A megyében 5 felsőfokú oktatási intézmény működik, érettségi diplomát különböző szakterületeken 39 tanintézményben lehet szerezni.

Az akkreditált képzést, átképzést kínáló egységek száma a megyében 153, kínálatuk meglehetősen széles spektrumot fog át. A megyei munkaerő átképzésében nagy szerep jut továbbá a Megyei Munkaerő Elhelyező Ügynökségnek, amely 2011-ben 52 képzési programot hirdetett, meg főként a vendéglátás, építőipar és kereskedelem területén.

Ami az üzleti szolgáltatásokat illeti, itt már kevésbé kedvező a megyei helyzetkép. Megyénkben (és Székelyföldön általában) fejletlen az üzleti infrastruktúra, nem léteznek ipari és technológiai parkok, vállalkozásfejlesztési központok, nincsenek folyamatban lévő inkubációs programok, ugyanakkor a piacon viszonylag nehezen és drágán érhetőek el a versenyképesség növelését célzó üzleti szolgáltatások.

Pozitív kezdeményezések:

Az üzleti környezet minőségének javítását célozzák:

- **Vállalkozói inkubátorház létrehozása:** Hargita Megye Tanácsa a vállalkozói szellem kamatoztatása és a vállalkozásalapítással járó kezdeti nehézségek leküzdése céljából inkubátorház létesítésére dolgozott ki sikeres projektet.
- **Programszerű együttműködés helyi vállalkozókkal:** Immár 3 éves múltra tekint vissza az a megyei program, amely a köz-igazgatás és a magánszféra kapcsolatának fejlesztését tűzte ki céljául.

Az önkormányzat és helyi vállalkozói szféra kapcsolatának fejlesztését egyre több helyi tanács érzi feladatának Székelyföldön is. Mára világossá vált, hogy az információcsere szisztematizálásából, a felek által birtokolt erőforrások összeadásából mindkét fél számára előnyök származhatnak. Az önkormányzatok fokozatosan felismerik a gazdaságösztönzésben betöltött megkerülhetetlen szerepüket, és a helyi gazdaság keretfeltételeit egyre inkább a vállalkozások igényeihez igazítják. Szorgalmazzuk, hogy megyénkben és Székelyföldön minél többen kedvet kapjanak a vállalkozásindításhoz. Szorgalmazzuk, hogy lehetőségeihez mérten, minden önkormányzat vállaljon szerepet egy vállalkozásbarát megye megteremtésében.

III. SWOT ELEMZÉS

Az alábbi táblázatban a SWOT elemzés módszertanának megfelelően a megye legfontosabb belső összetevőit, illetve a helyi gazdaságra kihatással levő valószínűsíthető külső folyamatokat foglaltuk össze. A táblázat segítségével beazonosíthatjuk a céljaink eléréséhez vezető legoptimálisabb pályát, amelyet az erősségekre építkezés, a gyengeségek orvoslása, a veszélyek elkerülése és a lehetőségek maximalizálása határol be.

Erősségek	Gyengeségek
<p><u>Emberi erőforrások</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A helyi közösségek önszerveződő képessége • Sűrű kapcsolati hálók és jelentős társadalmi tőke • A helyi tudásformák jelenléte • Helyi kultúra és identitás • A munkához való viszony • Jelentős tudásanyag, hagyományok bizonyos szakmákban • Átlag fölötti születési ráta és gyerekvállalási hajlandóság • Viszonylag jó HDI érték és egészségügyi állapot • Diverzifikált felnőttképzési programok <p><u>Természeti erőforrások</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tájképi adottságok, változatos felszíni formák • Jelentős erdős területek • Természetvédelmi területek, természetközeli állapotok • Magasfokú biodiverzitás, biotermékek előállítására alkalmas feltételek • Kiterjedt legelő területek és kaszálók • Gazdag, több céllal hasznosítható vízrendszer • Kiterjedt erdős és mezőgazdasági területek <p><u>Gazdasági erőforrások</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gazdaságilag életerős vidéki térségek • Diverzifikált kis- és közepes vállalkozói szféra • A külső hatásokkal szembenálló helyi gazdaság	<p><u>Emberi erőforrások:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Alacsony újítási hajlam és innovációs képesség • Modellkövető magatartás az élet szinte minden területén • Alacsony kooperációs készség a gazdasági életben • Erőtlen laza kapcsolati hálók, azok nem megfelelő menedzsmentje <p><u>Természeti erőforrások:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kevés és rossz minőségű szántóföld • Rövid vegetációs időszak • Zord klíma • Az agrárterületek kisebb átlaghozama • Erősen tagolt megyei térszerkezet <p><u>Gazdasági erőforrások</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fenntartható gazdálkodásformák hiánya • Belső periféria, urbanizációs vákuumtérségek • Fő közlekedési tengelyektől való távolság • Gazdasági centrumtérségektől való távolság • Erőtlen és tőkehiánnyal küzdő vállalkozások • Magas minőségű üzleti szolgáltatások hiánya • Hiányos üzleti infrastruktúra • A térségen kívüli piacok nehéz elérése • A termelésben, agrártermelésben alkalmazott alacsony technológia színvonala • Kutatóközpontok hiánya, az egyetemek távolmaradása a gazdasági élettől

<ul style="list-style-type: none"> • Hazai befektetések • Agrártermelési potenciál • Javuló elérhetőségi feltételek • Közművesítési programok • Proaktív, helyi gazdasági életet támogató megyei önkormányzat • Biomassza potenciál: faanyag • Iparági sűrűsödések jelei egyes szektorokban • Alacsony regisztrált munkanélküliség • Átlag fölötti aktivitás és foglalkoztatás • Pozitív helyi kezdeményezések a gazdaságszervezést illetően • Székelyföld, mint márkanév, helyi védjegyek • Magas vállalkozói kedv a megye egyes térségeiben • Vendéglátói potenciál 	<ul style="list-style-type: none"> • A gazdasági folyamatok gyenge térbeli koncentrációja • Alacsony hozzáadott érték a megtermelt termékek és szolgáltatások után • A helyi gazdasági érdekek védelmének és képviselésének hiánya • Lakosságarányos GDP • A beáramló külföldi tőke alacsony szintje • Gyenge exportképesség • Gazdasági zártság • Kedvezőtlen kereskedelmi mérleg, olyan áruk importja, amelynek elvileg helyi feltételei adottak • Helyi piac működéseként korlátai • A kereskedelem túlsúlya a szolgáltatási szektoron belül • Néhány iparágtól függő kisregiók gazdaságok
<p>Lehetőségek</p>	<p>Veszélyek</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Megújuló energetikai kapacitás • További helyi védjegyek bevezetése • Piacszerzés a helyi termékek, szolgáltatások számára • Aktív önkormányzati részvétel a gazdaságfejlesztésben: faluvállalatok • Iparági vertikumok és hálózatok kiépítése • A termelésből kivont mezőgazdasági területek alternatív hasznosítása • A fogyasztói szemlélet formálása, a tudatosság növelése • A helyi gazdaság koordinációját ellátó intézmények létrehozása • Kedvező hitelfeltételek megteremtése helyi vállalkozások számára • Hitel és más szövetkezetek létrehozása • Belső gazdasági kapcsolatok megerősítése • Műszaki infrastruktúra fejlesztése a gazdaság igényeivel összhangban • A tudásalapú és innováció orientált vállalkozások támogatása • Technológiatranszfer, újszerű tudásformák átvétele • A termékfeldolgozás szintjének növelése, helyi értékláncok meghosszabbítása • Helyi feldolgozóüzemek létrehozása • Magas minőségű és versenyképes agrártermékek és élelmiszeripari termékek előállítás 	<ul style="list-style-type: none"> • A megye gazdasági értelemben nem talál magára, nem tud bekapcsolódni az országos munkaerő megosztásba • A népességmegtartó és népességeltartó képesség csökkenése • A lokális közösségek elgyengülése, a problémamegoldó képesség csökkenése • Helyi erőforrások fölötti kontroll és rendelkezés beszűkülése • Az erdős területek csökkenése, a biomassza potenciál csökkenése • Globális gazdasági érdekek érvényesülése a helyi érdekekkel szemben • A helyi termékek és szolgáltatások kiszorítása a helyi piacokról • Az általános vállalkozói hajlandóság csökkenése • Torz, nem helyi erőforrásokra alapozott gazdaságszerkezet • A munkaerőpiaci kereslet és kínálat közötti szakadék növekedése • A térségi materiális és immateriális tőke elszívása, ezen erőforrások máshol történő hasznosulása • A helyi gazdasági szereplők eladósodásának veszélye • Az bérszínvonal leszakadása az átlagtól, az életszínvonal süllyedése • Az energiatartó függetlenség növekedése • Helyi cégek megszűnése, helyi

- Egyedi helyi kézműves és kisipari termékek
- A térségen belüli értékláncok meghosszabbítása
- Az önkormányzatok hangsúlyosabb részvétele a gazdaság szervezésben
- A helyi és országos közszféra megrendeléseinek megszerzése
- A szakoktatás, képzési és továbbképzési rendszer és munkaerőpiac igényeinek összehangolása
- Kiemelt figyelem az ígéretes iparágaknak: agrár-élelmiszeripar, faipar, turizmus és energiaipar
- Turizmusirányítás rendszerének kiépítése
- Célzott befektető vonzás
- Megújuló energiatermelés lehetőségei: vízenergia, szélenergia, napenergia és biomassza értékesítés
- Helyi energiahasznosító vállalatok támogatása
- Közintézmények, közterületek helyi energiával való ellátása
- Alternatív energiatermelési rendszerek létrehozása, helyi gazdasághoz szükséges energiaalap megteremtése
- Szociális alapú foglalkoztatási programok hasznosulása a helyi gazdaságban
- Elhagyott ipari területek rehabilitációja
- Termelői, fogyasztói, hitelezési és más feladatokat ellátó szövetkezetek létrehozása
- Város-vidék kapcsolatok a gazdaságban
- Hatékony terület- és turisztikai marketing
- EU-s és más támogatási források felhasználása

- munkalehetőségek beszűkülése
- Az előregedés és elvándorlás fokozódása, a gazdasági függőség növekedése
- Etnikai egyensúly megbomlása
- A környezet állapotának leromlása
- Ipari területek állapotának leromlása
- A térség élhetőségének romlása
- A térség gazdasági és energetikai kiszolgáltatottságának fokozódása
- „Rossz” tőkeáramlás a térségbe
- A kereskedelmi mérleg további romlása, fokozódó importfüggés

IV. A JÖVŐKÉP

Történelmünk során gyakran rendelkeztek idegen hatalmak sorsunkról úgy, hogy közben figyelmen kívül hagyták közösségeink vágyait, elképzeléseit. Bár a teljes jogú önrendelkezés közjogi és politikai kereteinek megszerzéséért a jövőben még küzdenünk kell, fontos tartalmi kérdéseken már most el kell kezdenünk dolgozni. Ilyen kérdésnek számít térségünk gazdasági életének újjászervezése, vagy a gazdasági és energetikai értelembbe vett autonóm közösségek irányába történő elmozdulás ösztönzése. Egyetlen hatályban lévő jogszabály sem tiltja, hogy e tekintetben jövőképet és stratégiát alkossunk és erőforrásainkat ennek alárendelve dolgozzunk a térség gazdasági felemelésén.

33

Ideje felismernünk, hogy fejlődésünk egyik legfőbb akadályát nem az erőforrások, a termékeny gondolatok vagy a cselekvések hiánya, hanem sokkal inkább azok széttöredezett és szerteágazó volta jelenti. Napjaink globális kihívásai közepette a gazdaság szereplőinek összefogására és együttcselekvésére talán nagyobb a szükség, mint korábban bármikor. Ennek ellenére a közösségi stratégiákkal szemben mindmáig sokkal inkább az individuális érdekeket szolgáló stratégiák érvényesülnek, nem ritkán egymás kárára vagy kölcsönösen kioltva a pozitív hatásokat.

Az egymást erősítő, egyéni és közösségi érdekeket egyaránt szolgáló stratégiai folyamatok beindítása a gazdaságban egy olyan építkezés, amelynek első lépéseként elengedhetetlen egy konszenzusos, az itt élők akaratával és elképzeléseivel összhangban lévő, távlati vízió megfogalmazása. A jövőkép arra a központi kérdésre keresi a választ, hogy:

Milyen Hargita megyét, milyen gazdaságot szeretnénk valójában?

A több éves társadalmi egyeztetés és szakmai párbeszéd bázisán megalkotott víziónk egy olyan helyi gazdaság képét vetíti előre, amely:

- ***főként belső erőforrásokra építkezik, autonóm és rezisztens a globális gazdaság viszonytársaival szemben***
- ***alapja a kooperáció, az egymásra figyelés és a kölcsönös bizalom***
- ***képes artikulálni és érvényesíteni a helyi gazdaság érdekeit, és ennek megfelelően mozgósító erővel bír***

- *a megye és Székelyföld felemelkedését, a helyi közösségek gyarapodását szolgálja*
- *erőforrásaink fenntartható hasznosítását, örökségünk és értékeink védelmét szorgalmazza*

A fentiek alapján, ha néhány mondatba sűrítve szeretnénk megfogalmazni jelen program jövőképét, akkor az a következőképpen hangzana:

Hargita megye egy olyan térség, ahol az erőforráskészlet és a gazdaságirányítás a helyi közösségek kezében van. A gazdaság több lábon áll, profilját főként a helyi erőforrásokra alapozó iparágak - az agrár-élelmiszeripar, a faipar, a megújuló energiák valamint a vendéglátás - határozzák meg.

A gazdaság kulcsszereplőinek számító helyi vállalkozásokat együttműködés és folyamatos megújuló-képesség jellemzi. Az itt előállított termékek iránt nemcsak a helyi piacokon, de külföldön is élénk a kereslet, a székelyföldi származás Európa szinten is versenyképes árukat és szolgáltatásokat jelöl.

A lakosság megőrzi és gazdaságilag is hasznot termel a természetközeli állapotokból, szellemi és kulturális örökségével pedig felelős módon, az egész közösség gyarapodását szem előtt tartva gazdálkodik.

A megye Székelyföld részeként olyan térséggé válik, ahol magas a foglalkoztatás, ahol jó élni és érdemes vállalkozni, a fiatalok előtt pedig perspektivikus jövő áll. Ezen munkálkodik közösen a város és a vidék, az önkormányzat és a vállalkozó, a civil szervezet és értelmiségi, illetve minden megyei szereplő.

Megfogalmazott jövőképünk nem értéksemleges. A vízió mögött egy olyan értékválasztás húzódik meg, amely értékként kezeli:

- *a helyet: Hargita megyét, mint társadalmi, gazdasági természeti képződményt, a helyi lakosság életterét*
- *a helyit: helyi anyagokat és tudást hasznosító, a hely szellemét magánviselő gazdasági, társadalmi és szellemi termékeket*
- *az örökséget: az elődeinktől ránk hagyományozott mindennemű anyagi és nem anyagi természetű javakat*
- *a tudást: mint a fejlődés és az innováció egyik legfontosabb hordozóját*
- *és a szolidaritást: a közösség eszményét, mint a helyi gazdaság működésének elengedhetetlen társadalmi feltételét*

V. A STRATÉGIAI CÉLOK RENDSZERE

A fent bemutatott jövőkép eléréséhez egy stratégiai és operatív célokat követő, több szereplő aktív részvételét feltételező cselekvéssorozat vezet. Ezeknek a cselekvéseknek az operatív célok szabnak irányt. Jelen program stratégiai és operatív céljai, amelyek a fent vázolt jövőkép elérését támogatják a következők:

Általános stratégiai cél: Egy helyi erőforrás és helyi közösségközpontú, több lábon álló, fejlett gazdaság kiépítése, amely az itt élőknek magas foglalkoztatást és folyamatosan javuló életminőséget kínál.

35

Az operatív célok segítenek abban, hogy a stratégiánkat kézzelfoghatóbb részcélokra bonthassuk. Négy ilyen célt határoztunk meg, amelyek iránymutatásként szolgáltak az intézkedések halmazát tartalmazó programcsomagok kidolgozásában:

- *A kiemelt iparágakba (megújuló energiák, agrár-élelmiszeripar, faipar és vendéglátás) történő termékeny anyagi és szellemi beruházások támogatása.*
- *A helyi gazdaság irányításához és szervezéséhez szükséges intézményrendszer kiépítése, a térségi gazdasági kapcsolatok intenzitásának növelése.*
- *Egy támogató üzleti környezet megteremtése, vállalkozásösztönzés.*
- *Foglalkoztatás növelése, tartós és jó minőségű munkahelyek létrehozása.*

VI. FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK – FEJLESZTÉSI PROGRAMOK

Az elmúlt évek tapasztalatai megerősítenek abbéli meggyőződésünkben, hogy a rendelkezésre álló (véges) erőforrásainkat okosan és sokkal inkább koncentráltan kell becsatornázni a térségfejlesztésbe. Mivel lehetetlen egyszerre orvosolni minden problémát, ezért meg kell határozni azokat a területeket, amelyekre ráhatva katalizálhatjuk és megsokszorozhatjuk a kedvező folyamatokat. Ezek jelentik a prioritásainkat, amelyek fókuszot adnak az erőforrás-felhasználás és a helyi gazdaságfejlesztés folyamatának.

Az elmúlt évek tapasztalatai arra is rávilágítanak, hogy az egymástól elszigetelődő beavatkozások és projektek helyett, egy cél- és eszközrendszerében összehangolt fejlesztési forgatókönyvet kell alkalmaznunk a térség felemelkedése érdekében. Ennek alapegységét jelenti a program, amely a helyi gazdaság fejlesztésére vonatkozó intézkedések koherens, összetartó és egymást erősítő rendszerét adja.

Láthattuk, hogy nem kifizetődő kínálatorientált pályázási gyakorlatot folytatni. Visszaüthet, ha csak azért pályázunk valamire, mert éppen rendelkezésre áll egy forrás, csak mert beletartozunk a kedvezményezettek körébe. Számos olyan beruházás és projekt került kivitelezésre európai uniós vagy más forrásból az országban, amely stratégiai szükségessége erősen megkérdőjelezhető, amely nem katalizált semmiféle helyi folyamatot, és amely így képtelen volt szervesülni a helyi közösségek életében. Arról nem is beszélve, hogy mindeközben fontos helyi erőforrásokat emésztett fel. Arra is van példa, hogy a gazdasági fenntarthatóság szempontjából kellően nem megalapozott, átgondolatlan projektek az eladósodás csapdájá fele sodornak önkormányzatokat vagy más szereplőket.

Mielőtt egy gazdaságfejlesztési koncepció vagy program gyakorlatba ültetésébe kezdenénk fontos, hogy felismerjük céljainkat és reálisan felmérjük a rendelkezésre álló erőforrásainkat. Amennyiben a hiányzó forrásokat a térségen kívülről szükséges pótolni, a forrásbevonás gyakorlatát közösségeink valós igényeihez kell igazítanunk. Ha az EU-s támogatási források térségfejlesztési folyamatba történő becsatornázására törekedünk, akkor ***biztosak kell legyünk abban, hogy minden projektnek megvan a maga helye, kellőképpen elő van készítve, és illeszkedik a helyi közösség által kitűzött stratégiai célok elérését szolgáló helyi programok valamelyikébe.***

Az általunk megfogalmazott beavatkozások rendszerét négy ágazati (iparági) és négy horizontális prioritás alá sorolható programcsomagba rendeztük.

Az ágazati programok a helyi gazdaság azon területeire koncentrálnak, amelyek a gazdaságfejlődés szempontjából a legígéretesebbek (stratégiai fontosságúak): a minőségi élelmiszertermelés, a megújuló energiák, a faipar és a turizmus. Ezek azok a területek, amelyek helyi erőforráslappal, jelentős térségi tartalékkal rendelkeznek, és amelyek megfelelő ráerősítéssel a többi helyi szektort magukkal húzó iparágakká fejlődhetnek. A négy ágazat felfutásának a globális trendek is kedveznek, gondoljunk csak a minőségi élelmiszerek iránti világszerte megnövekedő keresletre, a vendéglátóipar globális forgalmának töretlen növekedésére, vagy az alternatív energiarendszerek iránt fokozódó igényekre. A lokális lehetőségek ez a fajta találkozása a globális igényekkel, történelmi esély térségünk számára. Ebből fog hasznot húzni Hargita megye, és ebből kell hasznot húznia Székelyföldnek.

A horizontális feladatok azokat az alprogramokat és intézkedéseket tartalmazzák, amelyek egy jól működő helyi gazdaság keretfeltételeit jelentik. Ide sorolhatók be az olyan teendők, mint például a közlekedési és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, a helyi gazdaságirányítás intézményi apparátusának kiépítése, a megyei szakképzési rendszer újragondolása, az üzleti környezet minőségi javítása stb. Ezen programok keretében megfogalmazott intézkedések az eddigieknél aktívabb önkormányzati szerepvállalást és széleskörű megyei partnerséget kívánnak meg. Horizontális intézkedések hiányában ugyanakkor a stratégiai iparágakban rejlő lehetőségek kiaknázása is korlátolt maradna.

A fejlesztési programok tartalmát és kivitelezési módját a következő alapelvek szabályozzák:

- *a térség gazdasági és energetikai kiszolgáltatottságának csökkentése, és a helyi (endogén) erőforrások fölötti kontroll megőrzése, **az autonómia elve***
- *a környezeti, gazdasági és társadalmi rendszerek harmonikus fejlődése, **a fenntarthatóság elve***
- *elkötelezettség és felelősség az önkormányzatok és más szereplők részéről a térségfejlesztés iránt, **a felelősségvállalás elve***
- *a térség szellemi és kulturális hagyományainak tisztelete és védelme, **örökségvédelem, mint elv***
- *a helyi közösségek kismizmizésének elkerülése, **a tulajdonvédelem elve***
- *a közösség egészének gyarapodása, **a közösségvállalás elve***
- *párbeszéd és együttműködés minden érintett és érdekelt megyei szereplővel, **a partnerség elve***

VII. ÁGAZATI (IPARÁGI) PRIORITÁSOK

Felmérve és latba vetve a természeti-gazdasági és humánadottságainkat, egy olyan négy lábón álló megyei gazdaságfejlesztési modellt javasolunk, ahol a négy pillért az említett iparágak jelentik. Bár láthattuk, hogy a helyi gazdaság szerkezetében nem minden esetben (termelés, forgalom, foglalkoztatás stb.) ezeké az iparágaké a főszerep, de úgy gondoljuk, ezek azok az iparágak, amelyekre a pillanatnyi konjunkturális lehetőségeken túl, kiszolgáltatottságunkat csökkentendő, hosszabb távon is alapozni lehet.

39

VII. 1.1. Prioritás: A minőségi élelmiszertermelés támogatása

Indoklás: Hargita megyében a sajátos domborzati, klimatikus és termelési viszonyok nem teszik lehetővé a mennyiség alapú versenyképes agrártermelést. Ugyanakkor a bizonyítottan magas fokú biodiverzitás jellemezte legelőink és kaszálóink, az élő táj- és természetközeli tradicionális gazdálkodásformák új lehetőséget kínálnak: **a minőségi élelmiszertermelés lehetőségét.** A nem kifizetődő agrártermelés holtpontjáról el kell mozdulnunk a minőségi élelmiszertermelés irányába. A magas minőség jellemezte, egészséges helyi élelmiszerek a helyi közösségek életminőségét javítják, a megtermelt fölösleg pedig fontos jövedelmet termelhet a helyiek számára.

A prioritás irányultsága: A minőségi élelmiszertermelés a teljes agrárvertikumot - termelés, feldolgozás és értékesítés – átható fejlesztési programok kivitelezését feltételezi. A prioritás olyan programokat foglal magába, amelyek egyszerre figyelnek a minőségi élelmiszerek alapanyagául szolgáló agrártermelés fenntarthatóságára, a feldolgozás során keletkező hozzáadott érték növelésére, valamint a térségi és külső fogyasztókhöz való eljutást segítő értékesítési csatornák kiépítésére.

Térségi gazdasági hatás: Mezőgazdasági termékeink feldolgozottságát növelve nagyobb hozzáadott értéket és nagyobb jövedelmet biztosíthatunk térségünk számára. A megnövekedett élelmiszertermelés eredményeként növekedik a nyersanyag iránti kereslet, ami a gazdaságokat a termelésre ösztönzi, kiszámítható keresletet biztosítva számukra. Mindeközben mind nagyobb arányban hasznosul az agrárpotenciál, csökken a termelésből kivont földek mértéke.

Munkahelyteremtő hatás: Az agrártermékek feldolgozását három szinten ösztönözzük: a saját gazdálkodás keretében, térségi üzemek (pl.: tejbegyűjtők és tárolók, vágópontok létrehozása, gyümölcsfeldolgozók stb.) és nagyobb, külső piacra is termelni képes üzemek szintjén. Mindhárom esetben jelentős a humán erőforrás-szükséglet, ami az alacsony és a középfokú végzettséggel rendelkező munkaerő-felesleget egyaránt lekötheti.

VII.2. Az 1. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok

7.2.1. Térségi feldolgozóüzemek létrehozása

A program célja: A program a helyben megtermelt agrártermékek szárítására, hűtésére, raktározására, csomagolására és feldolgozására alkalmas helyi üzemek kialakítását, technológiai felszerelését szorgalmazza. A gazdák, termelőszövetkezetek, helyi vállalkozások és önkormányzatok összefogásával olyan kisebb méretű üzemeket létrehozását ösztönzi, amelyek megsokszorozzák a helyben megtermelt agrártermékek értékét. A program a már megalakult szövetkezetek technológiai fejlesztését, produktív beruházásait is támogatja.

Célcsoport és érintettek: termelőszövetkezetek, gazdaszervezetek, egyesületek, vállalkozások, önkormányzatok

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lépik fel. Pénzügyi alapot teremt a beruházások támogatására (közösségi üzemek) pályáztatás és tagsági hozzájárulás formájában. Részt vesz a program tárgyát képező, térségen kívüli források bevonásában, díjmentes szaktanácsadási szolgálatot állít fel.

Programterület: Hargita megye területe

Időtartam: rövidtáv

Eredmény és hatás: A program a teljes mezőgazdasági vertikum fejlődésére ösztönzően hat. A kivitelezés eredményeként bővül a helyben előállított élelmiszerek lajstroma, növekednek a térség bevételei, ugyanakkor új helyi munkahelyek alapíthatóak.

Erőforrás-szükséglet: szövetkezeti források, saját források, HMT hozzájárulása, helyi önkormányzatok hozzájárulása, az NVFP támogatásai. A program kivitelezése során a nem pénzügyi erőforrások hasznosításának lehetőségét is fel kell mérni (pl.: kalákák szervezése).

7.2.2. Termelőszövetkezetek, gazdaszervezetek támogatása

A program célja: A program a hatékonyabb mezőgazdasági termelést támogató szakági szövetkezetek és más gazdaszerveződések létrehozását, működését támogatja. A gazdatársadalomban a közelmúltban elindult alulról jövő szerveződési folyamatokhoz kíván szakmai és anyagi hátszelet biztosítani, annak érdekében, hogy ezek a struktúrák az érdekképviselet feladatkörén túllépve, fokozatosan termelői, feldolgozó és piaci feladatokat is vállaljanak.

Célcsoport és érintettek: gazdák, gazdaszervezetek, termelőszövetkezetek, egyesületek

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lépik fel. Pénzügyi alapot teremt a szervezetek számára kipályáztatás és tagsági hozzájárulás formájában.

Programterület: Hargita megye teljes területe

Időtartam: rövidtáv

Eredmény és hatás: A különböző szerveződések és együttműködések előmozdítják a birtokkoncentrációt, csökkentik a gazdák termeléssel és értékesítéssel járó kockázatait, új lehetőséget kínálnak a helyi élelmiszertermelés számára is.

Erőforrás-szükséglet: HMT hozzájárulása, helyi önkormányzatok hozzájárulása, az NVFP támogatásai (jelenleg 142-es intézkedés)

7.2.3. Agráripari parkrendszer:

A program célja: A helyi szintű élelmiszeripari feldolgozó üzemek térben történő koncentrálása, jó elérhetőséggel rendelkező, lehetőleg infrastruktúrával jól ellátott helyszínek biztosítása az élelmiszeripari és agrárlogisztikai feladatok szervezésére. Az agráripari parkrendszer ötlete a helyi sajátosságok kihasználásán alapul. A cél a helyi mezőgazdaság profiljának megfelelő tej-, hús-, zöldség és gyümölcsfeldolgozó üzemek

kialakítása, valamint a megyében előállított agrár- és élelmiszeripari termékek szállítással, raktározással kapcsolatos feladatainak megszervezése.

Célcsoport és érintettek: helyi önkormányzatok, gazdák, gazdaszervezetek, termelősövetkezetek, egyesületek, helyi vállalkozók

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lépik fel. A megyei tanács a helyi önkormányzatokkal, gazdaszervezetekkel és más érintettekkel közösen egy adminisztratív egységet hoz létre a park igazgatására.

Programterület: Az integrátori feladatokat ellátó központ a csíki medencében kerülne kialakításra, egy több hektáros területen. A csíki központ nem csupán a helyi, de a térségen kívüli vállalkozások számára is helyet kínálna, amelyek képesek szinergikusan kapcsolódni a helyi tevékenységekhez. Itt kapna továbbá helyet a parkrendszer logisztikai központja is. Helyi, kisebb méretű (1-5 hektár) parkok működnének továbbá az udvarhelyi, keresztúri, gyergyói térségben. Itt kapnának helyet a helyi gazda- vagy szövetségi tulajdonban lévő feldolgozóüzemek, és itt lenne a térségi gépparkok bázisa is. A mini-parkok azokon a településeken kerülnének kialakításra, amelyek jó elérhetőségi mutatókkal rendelkeznek, ahol esetleg hagyománya van az élelmiszertermelésnek, ahol van erre a célra alkalmas telek, illetve ahol van arra kellő helyi és önkormányzati akarat.

Időtartam: középtáv

Eredmény és hatás: A parkrendszer mérföldkövet jelent a megyei mezőgazdaság modernizációja, iparosítása szempontjából. Mezőgazdasági termékeink feldolgozottságát, azok versenyképességét oly módon fokozza, hogy közben helyi munkahelyeket és a termelőknek bevételt teremt.

Erőforrás-szükséglet: A helyi önkormányzatok megfelelő telkeket kell, hogy biztosítsanak a beruházások számára. A telkek közművesítését a helyi és megyei önkormányzatok vállalják fel. A parkrendszer működéséért az erre szakosodott szervezet felel.

7.2.4. Agrár- és élelmiszeripari kurzusok

A program célja: A program az agrártermékek feldolgozásával és az élelmiszertermeléssel kapcsolatos elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok átadását célozza, helyi és más előadók, termelők bevonásával. A korábbi kurzusok (pl.: sajt készítés, lekvár készítés stb.) eredményei igazolták, hogy gazdáink könnyen minőségi élelmiszertermelőkké válhatnak. Jelen program az ehhez szükséges tapasztalatalapú ismeretátadást célozza, folytatva a már elkezdett munkát.

Célcsoport és érintettek: gazdák, gazdaszervezetek, mezőgazdasági vállalkozások

Hargita Megye Tanácsa: Vállalja a térségi igények felmérését, az azoknak megfelelő képzések megszervezését.

Programterület: Mivel gazdáink nehezen tudnak a napi tevékenységektől elszakadni, több tíz (esetleg száz) kilométert utazni, a képzéseket el kell hozzuk vinni. Az udvarhelyi, a keresztúri, az alcsíki, a felcsíki, a gyergyói, a maroshévízi térségben egyaránt szükséges ilyen kurzusokat szervezni.

Időtartam: évente 3-4 kurzus megszervezése a program intervalluma alatt

Eredmény és hatás: A program eredményeként kistermelőink olyan ismeret birtokába jutnak, amelyek minőségi háztáji vagy kisüzemi élelmiszerek előállítását teszik lehetővé. Ezáltal szélesedik a helyi termékek skálája, növekedik a gazdák bevétele.

Erőforrás-szükséglet: Hargita Megye Tanácsa anyagi hozzájárulása szükséges.

7.2.5. Székely termék-helyi termék program

A program célja: A program a helyben előállított élelmiszertermékek értékesítési lehetőségeinek kiterjesztését célozza. A különböző márkák és védjegyek bevezetésével és kiterjesztésével, valamint az értékesítési csatornák megszervezésével az itt megtermelt élelmiszereket megfelelően pozícionálni kell a helyi és külső piacokon. A Cora mellett további hazai és külföldi üzletláncokkal kell felvenni a kapcsolatot, egyre nagyobb felületet biztosítva a jó minőségű, könnyen beazonosítható helyi termékeink értékesítésére.

Célcsoport és érintettek: termelők, gazdák, élelmiszerüzemek

Hargita Megye Tanácsa: A helyi védjegyekkel ellátott termékek skálájának kiszélesítése, tárgyalások lefolytatása különböző üzletláncokkal.

Programterület: Székelyföld

Időtartam: folyamatos

Eredmény és hatás: A program eredményeként a helyi élelmiszerfőlösleg számára jó minőségű piacok válnak elérhetővé.

Erőforrás-szükséglet: Hargita Megye Tanácsa szerepvállalása, a termelők részéről komoly hozzáállás a termékek minőségét és mennyiségét illetően.

7.2.6. Helyi termékbolt-program

A program célja: A helyben előállított termékeket el kell juttatni a helyi fogyasztók asztalára. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján erre jó módszer a helyi termékek vásárlásának periodikus megszervezése. A helyi és hagyományos termékek vásárlását még gyakrabban és még több helyszínen meg kell szervezni a jövőben. Ezzel párhuzamosan egy helyi tulajdonban lévő áruházhálózatot és annak webes felületeit is ki kell építeni, ahol a helyben előállított élelmiszerek az év minden napján elérhetők.

Célcsoport és érintettek: termelők, gazdák, helyi vállalkozások és boltok

Hargita Megye Tanácsa: A jövőben több helyszínen és gyakrabban szervez helyi és hagyományos vásárokat és kezdeményezőként lépik fel a helyi termékboltok létrehozásában.

Programterület: Hargita megye, Székelyföld

Időtartam: A termékbolt első 3 pontjának kiépítésére még 2012-ben sor kell kerülni. A web-boltot legkésőbb 2013 tavaszáig üzembe kell helyezni. A vásárok folyamatos szervezésére van szükség.

Eredmény és hatás: A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kistermelőknek még mindig komoly gondot okoz az előállított agrártermékek vagy élelmiszerek eladása. A program

jóhatásai a vásárlói oldalon és egész térségi szinten jelentkeznek azáltal, hogy megtörténik a közvetítés a helyi kereslet és kínálat között.

Erőforrás-szükséglet: A helyi élelmiszerkészítőknek egy szervezetet kell létrehozniuk, amely a boltok és a webbolt üzemeltetését ellátja. Ennek a szervezetnek a működésében szerepet kell vállaljon a HMT is.

Az 1. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Megvalósíthatósági és egyéb tervek elkészítése/elkészítésének támogatása
- A termékfeldolgozáshoz szükséges építési/felújítási beruházások támogatása
- Térségi kisvágóhidak létrehozásának támogatása
- Tárolási, feldolgozó, csomagolási technológia beszerzésének támogatása
- A gazdaszövetkezetek, egyesületek termékfeldolgozó technológiájának támogatása
- Agrárinnovációt támogató megyei pályázatok: új termesztési, feldolgozási és értékesítési gyakorlatok támogatása
- Nagyobb kapacitású, térségen kívüli piacra termelő élelmiszer-feldolgozó üzemek létrehozása partnerségben a gazdaszövetkezetekkel
- Megyei agrárlogisztikai és –ipari parkrendszer kiépítéséhez szükséges helyszínek beazonosítása és tervdokumentumok elkészítése
- Földalap létrehozása: közhasznú szervezetek tulajdonában lévő földalap létrehozása és kezelése
- Az agrárparkrendszer irányítását ellátó szervezet létrehozása
- Kistermelőket célzó képzési programok
- Kedvező agrárhitelezés: szövetkezeti rendszerben létre kell hozni a gazdaságok fejlődését támogató kedvező agrárhitelezés rendszerét
- Iskolaszövetkezetek és tangazdaságok létrehozása a gyakorlati ismeretek elsajátítására

- Székely termék és más helyi termékek vásárokon, helyi és külföldi üzletláncokban történő népszerűsítése
- Helyi termékeket forgalmazó üzletlánc és webáruház létrehozása
- Közétkeztetési feladatok (öregotthonok, intézmények, iskolák, szociális konyhák) helyi élelmiszerekből való ellátása
- A megyei vidékfejlesztési pályázati rendszer összehangolása a Leader programokkal

VII.3. 2. Prioritás: Megújuló energiaipar – egy új lehetőség

Indoklás: Az energiaárak világszintű folyamatos növekedése növekvő nyomás alatt tartja a helyi közösségeket, és egyénileg is mindenkit egyre érzékenyebben érint. A világtrend folyamatos áremelkedést mutat, ami együtt jár a fosszilis energiahordozókkal rendelkező térségekkel szembeni növekvő függőséggel, kiszolgáltatottsággal. Mindezeket felismerve számos térség, régió törekszik a függőség csökkentésére, az alternatív energiaforrások súlyának növelésére. Erre különösen nagy esély mutatkozik az olyan vidéki térségekben, mint Hargita megye. Az adottságokat felmérve a szakértők különösen három energiaforrás tekintetében azonosítottak be jelentős potenciált a megye egyes térségeiben: vízenergia, biomassza és napenergia. Ezeken kívül az országos átlaghoz képest közepes lehetőségekkel rendelkezik Hargita megye a szél és a geotermikus energia hasznosításában. Az alternatív energiaforrások jelentős mértékű hasznosítása a helyi közösségek számára komoly szervezettséget és hatékony befektetéseket igényelnek. A növekvő energiafüggetlenség teremtheti meg a helyi autonóm gazdaság alapjait is. Az energiahatékonysági és alternatív energiahasznosítási programok indokoltságát az elemeiben meglévő adottságok (potenciál, technológia-vállalkozások, erőforrások-helyi önkormányzatok, közbirtokosságok) hatékony szervezése jelenti.

A prioritás tartalma, irányultsága: A Hargita megyei alternatív energiapotenciál kihasználását elsősorban a helyi közösségek saját erőforrásainak tervezett felhasználásával kell kihasználni. A cél elsősorban az önellátás, hosszú távon pedig az energiaexportőr helyzet elérése. Indokolt esetben megfontolandó a külső tőke bevonása is, de az ilyen típusú fejlesztések helyi közösségi tulajdonrészét minden esetben biztosítani kell. A fejlesztési prioritás az alternatív energiatermeléssel kapcsolatos tudásszint növelését, a szervezetség és erőforrások hatékony hasznosítását tűzte ki célul, a környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság elvének mindenkori tiszteletben tartásával.

Térségi gazdasági hatás: A modern gazdaság alapja az energia, legyen szó iparról vagy mezőgazdaságról. Azoknak a térségeknek lesz versenyképes ipari és mezőgazdasági termelésük, amelyek saját maguk állítják elő a termeléshez szükséges energiát, közben tartva e fontos termelési tényező mindenkori költségeit. Hargita megye úgy csökkentheti a

függőséget és válhat gazdaságilag autonóm területté, ha helyi közösségei, vállalkozói egymással összefogva saját maguk termelik meg az elfogyasztott hő- és villamosenergiát.

Munkahelyteremtő hatás: A megújuló energiatermelő erőművek csúcstechnológiát képviselnek, magas szintű automatizáltságuk miatt korlátozott a munkaerőigényük. Az energiatermelő iparág viszont közvetetten új, alacsonyán képzett munkaerőt igénylő munkahelyek teremtéséhez járul hozzá, például a fűtőanyag előállítás területén, elsősorban a biomassza hasznosítás során. Képzett munkaerő igénye keletkezik a magas szintű technológiát képviselő berendezések üzemeltetése során, amelyhez idejében igazítani kell a mérnökképzési szakokat.

VII.4. A 2. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok

7.4.1. Energiahatékonyság program

A program célja: Az energiával való gazdálkodás a rendelkezésünkre álló források ésszerű és nem pazarló felhasználására alapul. Hargita megye éghajlati adottságai miatt is csak akkor válhat versenyképes vállalkozások otthonává és vonzó léletté, ha minél hatékonyabban - és ezáltal olcsóbban - képes az energiát felhasználni. Az energiahatékonyság program célja, hogy a középületek működtetésében, a lakóépületekben, gyárakban és a tömegközlekedésben is növekedjen az energiahatékonyság. A megvalósítás eszközei közé tartoznak a közvélemény folyamatos tájékoztatása, a tudásszint növelése az energiaszámlák csökkentése érdekében, és energiatakarékosságot növelő beruházások támogatása is. A program része az energiatudatosság integrálása a Hargita megyei közigazgatás működésébe, egy Hargita megyei energiatakarékossági menetrend felállításával és megvalósításával. A program végső célja, hogy 2020-ra Hargita megye energiafelhasználás szempontjából váljon Románia leghatékonyabb megyéjévé.

Célcsoport és érintettek: lakosság, vállalkozások, Hargita megyei települések önkormányzatai és a közigazgatás

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lép fel az Energiatakarékossági Közszolgálaton keresztül. Emellett pénzügyi alapot teremt a

tájékoztatottság emelését célzó kampányhoz, és kidolgozza az energiahatékonysági beruházások támogatásának rendszerét.

Programterület: elsősorban Hargita megye, de a szomszédos megyék önkormányzatai is

Időtartam: hosszútáv, folyamatos 8 éves program

Eredmény és hatás: A program évről évre több megyei szereplőt segít az energiatakarékosságban, tudatformálással, segítségével a közintézmények működési költségei (energiaszükségletét) a felére csökkennek a periódus végére, és növeli a vállalkozások versenyképességét a termelési hatékonyság növekedésével.

Erőforrás-szükséglet: európai uniós források, Versenyképességi Operatív Program forrásai, HMT források, helyi önkormányzatok hozzájárulása, az NVFP támogatásai

7.4.2. Lépések az energiatartó függetlenség felé

A program célja: A szakemberek véleménye és az eddig elkészült tanulmányok következtetései alapján kijelenthető, hogy szinte minden Hargita megyei település rendelkezik valami olyan adottsággal, amely kisebb-nagyobb mértékben hasznosítható energiatermelésre. Ezek az erőforrások jelenleg az esetek többségében nincsenek, vagy alacsony hatásfokkal vannak kihasználva, és az energiaszükséglet nagy része a külső gázbehozattalól függ, amely által közösségünk kiszolgáltatott a világpiaci árák változásának. Az okok között megtalálhatóak az ismerethiány, a finanszírozási források hiánya, és a területek tulajdonjogainak rendezetlensége egyaránt. A program célja, hogy ezek az adottságok a lehető legtöbb helyen a helyi közösség számára hasznosuljanak, erősítve ezáltal a települések energiatartó függetlenségét, csökkentve a közintézmények működési költségeit. A program célkitűzése olyan helyi jellegű energiaellátási problémákat megoldó biomassza, folyóvíz vagy nap alapú erőművek létesítése, amelyek az adott helyszínen szabottan a rendelkezésre álló alapanyagokból fenntartható módon képesek a hő, vagy villamosenergia igényt ellátni, és adott esetben a helyi vállalkozásoknak olcsó energiát szolgáltatni.

Célcsoport és érintettek: Hargita megyei települések önkormányzatai, közintézmények, vállalkozások, helyi lakosság.

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lép fel az Energiatakarékossági Közszolgálaton keresztül, együttműködéseket kialakítva a községi önkormányzatokkal. A közszolgálat szaktanácsadást nyújt az önkormányzatok és intézményeik számára a beruházások megtervezésében és a finanszírozási források beazonosításában.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: hosszútáv, folyamatos 8 éves program

Eredmény és hatás: A program eredményeképpen a települések többsége rendelkezni fog a potenciáljához illeszkedő energiatermelési előtanulmánnyal. A források rendelkezésre állásától függően, 8 év alatt több falu is részben vagy teljesen energiafüggetlenné válik, illetve önkormányzatok társulásával nagyobb térségek integrált energiaellátása valósul meg. Ennek köszönhetően a megye olcsóbb és kiszámíthatóbb lakókörnyezetté válik, a vállalkozásoknak a helyi energiára alapozva nő a versenyképességük, és több fejlesztési forrás áll az önkormányzatok rendelkezésére.

Erőforrás-szükséglet: saját és társulásból származó források, a Környezetvédelmi Alap forrásai, európai uniós források, a Versenyképességi Operatív Program forrásai, HMT források, az NVFP támogatásai

7.4.3 Energiatermelő lakosság

A program célja: Az elkövetkező évek egyre inkább a fosszilis tüzelőanyagokra épülő olcsó energia korszakának végét jelentik. A hagyományos energiahordozók árának emelkedésének, a környezeti problémák és a technika rohamos fejlődésének köszönhetően a kisméretű alternatív energiát hasznosító rendszerek mindenki számára elérhetővé válnak. Emellett egyre nagyobb a gazdasági-takarékoskodási motiváció ezek használatára, valamint egyre jobban terjed a energiatakarékosság szempontjának figyelembevétele új házak építésénél vagy vásárlásnál. Hargita Megye Tanácsa célja az, hogy 2020-ra a megyében legyen országos szinten a legtöbb házon napkollektor és napelem, illetve a legtöbb ház fűtése történjen megújuló energiaforrásból fenntartható módon. Ennek érdekében tovább kell növelni a tudásszintet a lakosság körében a megújuló energia alkalmazási lehetőségeiről, építési szabályozókat kell bevezetni helyi szinten, és támogatni kell a lakosság ez irányú

törekvéseit. Így minden Hargita megyei ház egy kis megújuló energia erőművé válhat, amely a lehető legkevesebb külső energia felhasználásával képes a megfelelő komfortot biztosítani lakói számára.

Célcsoport és érintettek: Hargita megyei magán és társasház tulajdonosok

Hargita Megye Tanácsa: a program kivitelezésében kezdeményezőként lép fel az Energiatakarékossági Közszolgálaton keresztül. A közszolgálat szaktanácsadást nyújt a lakosságnak a háztartási meleg víz előállítás, fűtés és elektromos áram termelési lehetőségek technikai kérdéseiről, valamint célzott tematikus népszerűsítő programot hajt végre. A megyei tanács kidolgozza a háztartások alternatív energia- ellátásának támogatási programját.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: hosszútáv, folyamatos 8 éves program

Eredmény és hatás: A program eredményeképpen a Hargita megyei lakóépületek energetikai jellemzői javulnak, és országos szinten is az élvonalba kerülnek. A külső energiafelhasználás nem növekszik és csökken a hosszú fűtésidőszak miatt a lakosságra nehezülő pénzügyi teher.

Erőforrás-szükséglet: saját és összefogásból származó források, a Környezetvédelmi Alap forrásai, európai uniós források, HMT források, az NVFP támogatásai

7.4.4. Energiatermelő megye program

A program célja: Jelenleg 50-80 MW között mozog Hargita megye elektromos energia teljesítményigénye, és ehhez képest mindössze 3-4 MW kerül megtermelésre a megyében, a többi energia külső erőművekből származik. A megye számára legnagyobb hasznot hozó energiatermelési beruházások nagy összegű befektetéseket igényelnek. Hargita Megye Tanácsa célul tűzte ki, hogy megszervezi saját vállalkozás indításával, helyi befektetői források bevonásával olyan vízi erőművek, napelem parkok és biomassza erőművek építését, amelyek a helyi erőforrásokból fenntartható módon eladható energiát hoznak létre. A tervek szerint a befektetéseknek minden megyei lakos részvényese lehet, így biztosítva, hogy a megyénk értékeinek haszna a helyieket gazdagítsa. Jelen program időhorizontján túlmutató hosszú távú cél, hogy a megye nettó energiatermelővé váljon, és az ebből származó jövedelem a helyi lakosság életszínvonalát növelje.

Célcsoport és érintettek: Hargita megyei lakosság és vállalkozók

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében kezdeményezőként lép fel az energetikai cégen keresztül. Az energetikai vállalkozás formájában való kezelése a téma üzleti szemléletű jellege miatt szükséges, amelyben nagyobb mozgástere van egy profitorientált cégnek.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: hosszútáv, folyamatos 8 éves program

Eredmény és hatás: A program hosszú távú eredménye Hargita megye energiatermelő struktúrájának a létrehozása, megerősödése. A megyében létesülő erőművek egyrészt képzett munkaerő igényű munkahelyet jelentenek, másrészt hozzájárulnak a vállalkozások versenyképességének növekedéséhez és az energiafüggetlenség erősödéséhez.

Erőforrás-szükséglet: beruházási források, banki hitelek, a Környezetvédelmi Alap forrásai, európai uniós források, HMT források

A 2. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Energiatakarékosági felvilágosító kampányok
- Állandó energiatakarékosági tanácsadó szolgálat
- Energiahatékonysági verseny családoknak
- Energetikai tanórák középiskolásoknak
- Zöld közbeszerzések ösztönzése a megye önkormányzatainál
- Társasházak energiahatékony felújításának támogatása
- Folyamatosan frissülő, településekre lebontott, megújuló energiapotenciált és projektötleteket tartalmazó adatbázis létrehozása
- Megyei erőforrásgazdálkodási stratégia elkészítése és megvalósítása
- Megújuló energia előállítási előtanulmányok finanszírozása
- Közintézmények fenntartható energiagazdálkodási szemléletéhez szükséges ismertek átadása, képzések szervezése
- Fenntartható energiagazdálkodási akciótervek kidolgozása település szinten
- Megújuló energetikai önkormányzati fejlesztési társulás (ADI) létrehozása, és beruházások társfinanszírozása
- Rendszeres tájékoztató kampányok, megújuló energia kiállítások és vásárok szervezése és társszervezése
- Állandó megújuló energiahasznosítási tanácsadó szolgálat
- Magán- és társasházak energetikai felújításához pályázati program kidolgozása
- Passzív házas építkezés népszerűsítése, tájékozottság növelése, építési helyi szabályozók javítása
- Megyei energetikai cég létrehozása
- Önkormányzati résztulajdonú biomassza erőmű létesítése Hargita megyében
- Napelem park létesítése önkormányzati tulajdonrészrel
- Törpe vízerőmű létesítése önkormányzati tulajdonrészrel

VII.5. 3. Prioritás: Fenntartható erdőgazdálkodás - versenyképes megyei faipar

Indoklás: A tájainkon élő közösségek létfenntartásában mindig is nélkülözhetetlen szerepe volt az erdőnek. A székely ember a mezei munkából származó szűkös bevételeit évszázadokon át az erdőélésből kompenzálta. Az erdő iránt nagy tisztelettel viseltetett, felelősen, a holnapra is gondolva (fenntartható módon) termelte ki a szükséges faanyagot.

A megyei erdővagyon az utóbbi években anélkül csappant meg, hogy az a közösségek jólétében számottevő növekedést eredményezett volna. Ennek oka közismert: **a kitermelt faanyag többnyire feldolgozatlanul vagy alacsony feldolgozottság mellett hagyta el térségünket.**

A köz- és magánszféra közös felelőssége, hogy az erdők védelmét szem előtt tartva, azok többfunkciós (környezeti, gazdasági, társadalmi) szerepét hangsúlyozva olyan programokat dolgozzon ki, amelyek ezt a nem kimeríthetetlen erőforrást közösségeink tényleges gyarapodásának szolgálatába képes állítani.

A prioritás irányultsága: Ahogyan az élelmiszeripar fejlesztésének kérdése nem választható el a mezőgazdaságtól, úgy a faipar sem kezelhető külön az erdőgazdálkodástól. Éppen ezért a fejlesztési programok címzettjeinek listája az erdőtulajdonosoktól kiindulva, az erdőgazdálkodókon és fafeldolgozókon át, egészen a lakosságig terjed. A lakossági szemléletformálás elengedhetetlen feltétele annak, hogy az erdő a jövő nemzedékek számára is megélhetési forrást jelenthessen, több száz év múltán is megmaradásunk zálogaként szolgálhasson.

Térségi gazdasági hatás: A kitermelt faanyag magas feldolgozottságú végtermékként történő értékesítése többletjövedelmet teremt az ágazatban dolgozóknak. A gazdaságos termelés feltételei megkövetelik az ágazatban érintettek kooperációját, amely hatékony inputfelhasználást, közös fejlesztéseket és eredményesebb piaci képviselést tesz lehetővé. A világpiacon is színvonalas faipari termékek előállítására kell törekednünk, amelyeknek brandet építhetünk. Ez utóbbi a térségi imázsra is kedvezően hat, megyénket további befektetések célterületévé léptetve elő.

Az erdők többcélú hasznosítása (erdei termékek, vadászat, vendéglátás, hulladékhasznosítás stb.) olyan kihasználatlan potenciál - ez jelenleg az erdőkből származó jövedelem-

szerkezetben alig néhány százalékot (5-10%) tesz ki – amely alternatív bevételforrást jelenthet és több iparágat lendületbe hozhat.

Munkahelyteremtő hatás: Az erdőgazdálkodásban és faiparban aktív vállalkozások által foglalkoztatott népesség mértéke jelenleg a megyében meghaladja az 5500 főt. Az ágazatban ténylegesen érintett népesség ennek a dupláját is eléri. Szabad humán erő kapacitás elsősorban a faipari fejlesztések, a magasabb fokú kézi és technológiai megmunkálás révén válik leköthetővé, de az erdőhöz kapcsolódó alternatív tevékenységek (különösen az erdei gyümölcs, gomba, fahulladék begyűjtés stb.) is több, tíz vagy akár száz embernek munkát adhatnának.

VII.6. A 3. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok

7.6.1 Fenntartható erdőmenedzsment program

A program célja: Világossá vált, hogy az eddigieknél eredményesebb érdekképviselőre, a hazai és külföldi piacokon való egységesebb fellépésre, sőt országos szinten – a jelenlegi rossz hírünket szétesztató - mintaértékű erdőmenedzsmentre van szükség. A program az erdőtulajdonosok és fafeldolgozók összefogását sürgeti kistérségi szinten (a gyergyói ARBOR-hoz hasonló szervezetekre van szükség a megye többi területein is), és a megyei erdővagyon értékbe helyezésére hatékony menedzsmentszervezetek felállítását szorgalmazza. Ezeknek a szervezeteknek képzési és forrásbevonási feladatokat is el kell látniuk, és árpolitikájukkal ösztönözniük kell a helyi faipar fejlődését, a kitermelt faanyag helyben történő értékesítését. A későbbiek során ezek a szervezetek akár egy megyei szintű szervezetbe is tömörülhetnek, amely országos szintű érdekvédelmi feladatok ellátására is alkalmas.

Célcsoport és érintettek: erdőtulajdonosok, közbirtokosságok, egyházak, iskolák, önkormányzatok, magántulajdonosok

Hargita Megye Tanácsa: Kezdeményezőként lépik fel a szervezetek létrehozásában, az egyeztetések levezénylésében. A faipar és erdőtulajdonosok között mediátori szerepet töltenek be.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: rövid táv. 2013 tavaszáig az említett szervezeteknek meg kell születniük.

Eredmény és hatás: A program eredményeként erdős területeink nagyobb értékkel hasznosulnak, javul a kapcsolat minősége az erdőtulajdonosok és fafeldolgozók, kisiparosok között, hatékonyabbá válik az ágazat érdekképviselése helyi és országos szinten egyaránt.

Erőforrás-szükséglet: Az erdőtulajdonosok és fafeldolgozók elsősorban nem anyagi, hanem sokkal inkább elvi elkötelezettségére és hozzájárulására van szükség.

7.6.2 Fafórum program

A program célja: Az erdőtulajdonosok és fafeldolgozók gondjai, problémái többé-kevésbé azonosak a megyénkben. Az erdős területek után járó támogatások hiánya, különböző jogszabályi hézagok, a falopások, a fa és nem fa termékek kitermelése és értékesítése körüli nehézségek jól ismertek úgy a magán erdőtulajdonosok, mint a közbirtokosok számára. Ezzel párhuzamosan a fafeldolgozók krónikus nyersanyag hiányra és állandó értékesítési nehézségekre panaszkodnak. A harmadik oldalon állnak a különböző ellenőrző hivatalok és szervek, akiket - gyakran túlkapásokkal vádolnak – jogszabályi rendelkezések kötnek. A sokféle szereplők érdekkülönbözőségéből és a cselekvések összehangolásának hiányából adódó problémák rendszerint tovagyűrűznek a faipar teljes vertikumán, fékezve az ágazat fejlődését. A problémák gyökeres kezelését lehetetleníti el, hogy nem létezik egy olyan fórum, amely az erdővagyon felhasználásában és értékesítésében érintett minden szereplő (legyen az erdőtulajdonos, erdőgazdálkodó, bútoripari vállalkozó, önkormányzat, erdészeti vagy más ellenőrző hivatal) számára hozzáférhető, amely keretet ad az előremutató párbeszédnek, és amely akár jogszabályjavító indítványokra is képes. Ezt az úrt kívánja betölteni jelen program tárgya.

Célcsoport és érintettek: közbirtokosságok, egyházak, iskolák, önkormányzatok, magán erdőtulajdonosok, fafeldolgozók, faipari vállalkozások, kézművesek, erdészetek, környezetvédelmi hivatal, egyéb illetékes hivatalok

Hargita Megye Tanácsa: kezdeményezőként lépik fel a fórum létrehozásában és a fórum szervezőcsapatának állandó tagja.

Programterület: Hargita megye, a későbbiekben ez kiterjeszhető Székelyföld szintűre is.

Időtartam: A fórum megszervezése rendszeres. 2012-es év második felében meg kell szervezni az érdekegyeztető folyamat első mozzanatát.

Eredmény és hatás: A program eredményeként elindul egy konstruktív párbeszéd az ágazatban érintett szereplők között, amelynek következményeként számos ma problémaként észlelt jelenség a jövőben kezelhetővé válik.

Erőforrás-szükséglet: Fontos az érintettek részéről a nyitottság és a korábbi sérelmek mellőzése. A program különösebb anyagi erőforrásokat nem igényel.

7.6.3 Helyi fapiac program

A program célja: Faiparunk egyik kardinális problémája, hogy szinte lábon állva viszik el a fát külföldi vagy más térségen kívüli felvásárlók, miközben feldolgozóink nyersanyaghiányra panaszkodnak. Szemléletváltásra van szükség a fa értékesítésében. Fel kell végre ismernünk, hogy a helyiek pénze értékesebb, mint a külföldiek valutája, mert ha helyben kerül gazdája a kitermelt faanyag, akkor annak értéke megsokszorozódik. A program alapvető célja tehát, hogy a megyénkben kitermelt faanyag lehetőleg itt is értékesüljön, a helyi kereslet és kínálat összehangolása megtörténjen. Ennek keretfeltételeit (fizikai és on-line rendszerét) biztosítja jelen program.

Célcsoport és érintettek: Erdőtulajdonosok, fakitermelők, kereskedők, fafeldolgozók, önkormányzatok, közintézmények.

Hargita Megye Tanácsa: Kezdeményezőként lépik fel. Megszervezi a tudatosító kampányt és az ahhoz kapcsolódó eseményeket. A többi szereplővel közösen részt vesz a piac rendszerének kitalálásában és kialakításában.

Programterület: Hargita megye területe, de a későbbiekben ez kiterjeszhető egész Székelyföldre.

Időtartam: Legkésőbb 2013 tavaszáig meg kell teremteni egy működő helyi fapiac feltételeit, ki kell építeni annak rendszerét.

Eredmény és hatás: A program eredményeként csökken a térségből feldolgozatlanul kivitt faanyag mennyisége, megtörténhet a helyi faipari szereplők és más szervezetek nyersanyag igényeinek eredményesebb kielégítése.

Erőforrás-szükséglet: A program sikerének kulcsa a széleskörű tudatosításban keresendő. Ha jogszabályi eszköz nincs a kezünkben, akkor erkölcsi eszközökkel kell arra hatnunk, hogy egészen addig, amíg van helyben kielégítetlen kereslet a kitermelt fa iránt, ne térségen kívüli felvásárlók jussanak hozzá.

7.6.4. Építsünk fából! program

A program célja: A fából történő építkezéseknek számos előnye ismert, az utóbbi időben mégis háttérbe szorult a helyi anyagok használata úgy a közcélú, mint a magánépítkezések során. Éppen ezért az önkormányzatok és a lakosság körében egyaránt népszerűsíteniük kell a fából történő építkezés hasznait, előnyeit. A program tehát a különböző faanyag (és különböző faárúk) iránt megnyilvánuló belső kereslet ösztönzését célozza.

Célcsoport és érintettek: önkormányzatok, közintézmények, vállalkozások, lakosság

Hargita Megye Tanácsa: A faiparban érintett szereplőkkel közösen elindít egy tudatosító-népszerűsítő kampányt. A helyi önkormányzatokkal együtt, hatáskörébe tartozó adminisztratív kedvezményeket (adókedvezmények) nyújt az új faépületekre. Saját és társfinanszírozott közbeszerzései során a jövőben tovább ösztönzi a fából történő építkezéseket.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: A kampány indításának tervezett időpontja 2012 nyara.

Eredmény és hatás: Az önkormányzati és intézményi megrendelések, valamint a lakosság részéről fokozódó kereslet a fa, mint építőanyag, iránt az egész iparág produktivitásának kedvez. Az organikus helyi anyagok használata ugyanakkor az utca- és településképvédelem szempontjából is kedvező lehet, ami a vendéglátással is összefügg.

Erőforrás-szükséglet: A tudatosító tevékenység költségeinek felét a HMT, a másik felét pedig a faanyagok értékesítésében érintetteknek kell állniuk.

7.6.5. Fafeldolgozás ösztönzése

A program célja: A program a fatermékek magasabb fokú feldolgozásához nélkülözhetetlen tudás és technológiai háttér megteremtését célozza. A feldolgozás-ösztönzés egyik lényegi eszköze az információszolgáltatás. Milyen haszonnal, milyen befektetéssel jár egy technológia megvásárlása, esetleg a rendelkezésre álló technológia mellett egy kis hozzáadott tudással milyen pluszhozam érhető el? Milyen új piaci lehetőségek nyílnak meg a faanyag feldolgozásával párhuzamosan? stb. Ezek mind olyan kérdések, amelyekre meg kell adni a megfelelő válaszokat, ha azt szeretnénk, hogy elmozdulás történjen a faanyag magas fokú és teljes körű feldolgozása (melléktermék/hulladék feldolgozás) irányába.

Javasoljuk továbbá egy olyan székely bútorigari márka létrehozását, amelyhez egy meghatározott standardot teljesíteni képes vállalkozások csatlakozhatnak. Ez elsősorban a romániai piacok elérésében jelentene nagy előrelépést, de ösztönzően hatna a feldolgozók hálózatba történő szerveződésére is.

Célcsoport és érintettek: fafeldolgozók, faipari és bútorigari vállalkozások

Hargita Megye Tanácsa: Részt vesz a program tárgyát képező, térségen kívüli források bevonásában, díjmentes szaktanácsadási szolgálatot állít fel, és technikai segítséget nyújt az ilyen célú pályázatok összeállításához. Bekapcsolódik a helyi faipari termékek piacépítési folyamatába.

Maga is forrásokat különít el, amelyeket kipályáztatás, vagy tagsági díj formájában azon helyi szervezeteknek juttat el, amelyek feldolgozás-növelését célzó beruházásokat terveznek. Kormányzati és szakminisztériumi szinten ösztönzi a támogató programok kidolgozását.

Programterület: Hargita Megye területe

Időtartam: A beruházásokat támogató szaktanácsadási rendszer 2013-tól kezdheti el működését. Szintén a következő évi költségvetésből sor kerülne a beruházás-támogató források elkülönítésére. A székely bútorigari márkaötlet népszerűsítését minél előbb el kell kezdeni.

Eredmény és hatás: A program eredményeként nagyobb hozzáadott értékű faipari termékek hagynák el térségünket. Ennek következtében megnövekednének az iparág bevételei, újabb munkahelyeket hozva létre.

Erőforrás-szükséglet: a szaktanácsadás felkészült szakembereket feltételez. A technológiai beruházások pedig forrásokat. Ezek a források lehetnek vállalkozásoknak nyújtott pályázati források, vagy lehetnek saját források (például egy közbirtokosság úgy dönt, fafeldolgozó üzemet hoz létre).

7.6.6 Erdeigyümölcs feldolgozás

A program célja: A program a különböző erdei gyümölcsök és gombák szervezett gyűjtésének, tárolásának és feldolgozásának fontosságát hirdeti. A program tevékenységei alapján három szint különböztethető meg: a tudatosítás szintje, a szerveződés szintje és a beruházás-értékesítés szintje. Az erdő gyümölcseinek értékesítésében túlhaladtuk a tudatosítás szintjét, többnyire felismertük az ebben rejlő lehetőségeket. A jövőben főleg a szerveződés támogatása és a konkrét beruházások létrehozására kell koncentrálnunk.

Célcsoport és érintettek: erdőtulajdonok, erdőgazdálkodók, élelmiszeripari cégek, önkormányzatok

Hargita Megye Tanácsa: Lehetősége szerint pénzügyi és egyéb eszközökkel támogatja a térségi raktárak, hűtőházak, szárítók és feldolgozók létrehozását. Részt vesz a program tárgyával kapcsolatos jogszabálytervezetek kidolgozásában, közvetítésében. Kormányzati és szakminisztériumi szinten ösztönzi a támogató programok kidolgozását.

Programterület: Hargita megye

Időtartam: az első közösségi tulajdonú létesítményeknek 2013-ban meg kell épülniük

Eredmény és hatás: A program eredményeként az erdei gyümölcsök, gombák begyűjtése és értékesítése szervezett módon történik. A begyűjtés és feldolgozás folyamatába munkanélkülieket alkalmazhatunk, időszakosan akár gyerekek is bekapcsolódhatnak. A beruházások következtében lehetőség adódik a begyűjtött gyümölcsök tárolására, egy későbbi időpontban történő feldolgozására.

Erőforrás-szükséglet: erdőtulajdonok, erdőgazdálkodók pénzügyi eszközei, kormányzati és önkormányzati pénzügyi eszközök. Begyűjtési terveket kell készíteni, mozgósítani kell közösségi erőforrásokat a gyűjtést és feldolgozást illetően.

A 3. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Erdőgazdálkodásban és faiparban érintett szervezetek létrehozása
- Megyei szintű érdekvédelmi szervezet
- Egy egyeztető platform létrehozása erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók, fafeldolgozók és az ellenőrző szervek között
- Egy, a helyi keresletet és kínálatot összehangoló on-line fapiac létrehozása
- A faanyag helyi értékesítésének fontosságát hangsúlyozó kampány szervezése
- A faipari szereplők klaszteresedésének támogatása
- Közös megyei piacszerzés és faipari lobby
- A fából történő építkezés előnyeinek népszerűsítése
- Típustervek elkészítésének támogatása faépületekre
- A közsféra megrendelése, építési beruházásai révén támogassa a fából való építkezést
- Fafeldolgozás ösztönzése a közbirtokosságok és más erdőtulajdonosok esetében
- Feldolgozó technológia beszerzésének támogatása
- Egy székelő bútorigipari márka létrehozása és népszerűsítése
- Megyei faipari szaktanácsadási hálózat létrehozása
- Erdészeti és faipari kutatás-fejlesztési szervezet és alap létrehozása
- Erdészeti és faipari szakképzés és felsőfokú képzés támogatása
- Térségi erdei gyümölcsstározók létrehozása
- Erdei gyümölcs feldolgozásának ösztönzése, technikai beruházások támogatása

VII.7. 4. Prioritás: Turisztikai potenciálunk értékesítése

Indoklás: Hargita megye gazdag, turisztikai szempontból hasznosítható kulturális, épített és természeti örökséggel rendelkezik. Ezek közé sorolható a domborzat, az éghajlati és bioklimatikus potenciál, a hidrogeográfiai potenciál, a történelmi-kulturális létesítmények, a városi és vidéki épített örökség, a turisztikai érdeklődésre igényt tartó kulturális események, valamint a néprajzi potenciál. Az elmúlt időszakban sok kezdeményezés valósult meg a turizmus területén, a szakmai és a politikai diskurzusokban a turizmus egyre inkább, mint Székelyföld gazdasági fejlődésének egyik kitörési pontja van számon tartva. A kisebb léptékű, jó kezdeményezések ellenére, az ágazat eredménymutatói korántsem tekinthetők megfelelőnek. Ahhoz, hogy az endogén erőforrások hatékony kihasználásából megyei szinten minél szélesebb körben hasznot tudjunk húzni, át kell gondolnunk az eddigi kezdeményezéseket és a jövőbeni teendőket, és azokat egy hosszabb távú jövőképbe kell integrálnunk.

A prioritás irányultsága: A turisztikai potenciál hatékony értékesítése egyaránt megköveteli a turisztikai infrastruktúrára és szuprastruktúrára vonatkozó fejlesztési programok kidolgozását. Jelen prioritás olyan programokat tartalmaz, amely a fogadási feltételek javításától kiindulva, a programkínálat bővítésén át, az ágazati alkalmazottak képzését és a hatékony marketingtevékenységet egyaránt felöleli. A prioritás programjainak megfogalmazásakor, az elsődleges kiindulási pontot a „milyen turizmust” szeretnénk kérdés megválaszolása képezte. A programok elnevezése is a feltett kérdésre adnak egy-egy választ.

Térségi gazdasági hatás: A turisztikai potenciál értékesítése a kooperáció és a komplementaritás jegyében kell megtörténjen. A gyakorlatba ültetendő turisztikai kezdeményezések a megyei turisztikai szereplők széles körét kell, hogy érintsék. A prioritás támogassa a térségi és helyi vendéglátói potenciál alapján történő szakosodását, és összességében egy olyan sokszínű megyei és székelyföldi turizmust támogat, amely a jövedelemtermelés fontos eszközét jelenti.

Munkahelyteremtő hatás: A turisztikai szektorban több területen van jelenleg is szükség képzett, megfelelő hozzáállással rendelkező munkaerőre. A programok kivitelezését követően különösen megnő a kereslet a turisztikai vállalkozásvezetők, menedzserek, marketing szakemberek, idegenvezetők és vendéglátó ipari egységeket kiszolgáló

személyzet iránt. Ezért az alacsony, középfokú és a felsőfokú végzettséggel rendelkező munkaerő-felesleget ez a szektor egyaránt képes foglalkoztatni.

VII.8 A 4. prioritás elérését szolgáló fejlesztési programok

7.8.1. Fejlett infrastruktúrájú turizmus program

A program célja: A program a megyei turisztikai fogadási feltételek, a turisztikai infrastruktúra fejlesztését szorgalmazza. A vendéglátóegységek szolgáltatási feltételeinek javításán túlmenően, a program közösségi összefogásra alapozva szorgalmazza a turisztikai attrakciók, látványosságok elérhetőségének javítását, a látványosságok fejlesztését, ezek környékének tisztántartását stb. A program megvalósulása által adottak lesznek a turisták kielégítő fogadásának alapfeltételei.

Célcsoport és érintettek: turisztikai vállalkozások, turisztikai, kulturális és környezetvédelmi civil szervezetek, megyei tanács és helyi tanácsok

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésében koordinátorként lépik fel, pályázási kapacitását kihasználva forrásokat hív le a különböző beruházások megvalósítására, pályázati rendszerein keresztül támogatja a civil szervezetek munkáját, és párbeszédet teremt a köz- és a magánszféra szereplői között.

Programterület: Hargita megye teljes területe

Időtartam: középtáv

Eredmény és hatás: A program a megyei turizmus infrastruktúrájának teljeskörű fejlesztését célozza. A kivitelezés eredményeként javulnak a turisták fogadásának alapfeltételei, fejlődnek a helyi vállalkozások szolgáltatásai, elérhetőbbé és könnyen megközelíthetővé válnak a megyei turisztikai attrakciók.

Erőforrás-szükséglet: szövetkezeti források, saját források, HMT hozzájárulása, helyi önkormányzatok hozzájárulása, a ROP, a GVOP és a NVFP támogatásai. A program kivitelezése során a nem pénzügyi erőforrások hasznosításának lehetőségét is fel kell mérni (pl.: kalákák szervezése).

7.8.2. Szervezett turizmus program

A program célja: Hargita megye még távol áll Turisztikai Desztináció-Menedzsment (TDM) típusú modell működtetésétől, annak ellenére, hogy a helyi közhivatalok és helyi turisztikai vállalkozók közötti mikroregionális és megyei szintű együttműködések előfeltételei adottak. A turizmus hatékony szervezése és működtetése megkövetel egy fejlett, átlátható szervezeti rendszer kiépítését. A turisztikai fejlesztések, be- és kiutaztatások valamint a marketing tevékenységek megvalósítása egy TDM-szervezet (TMDSZ) keretein belül működhetne a leghatékonyabban. Erre vonatkozóan megyei szinten már voltak lépések, a 2009-ben elfogadott megyei turisztikai stratégia is kiemelt szerepet tulajdonít a TDMSZ kiépítésének. Jelen program a kezdeményezések továbbfolytatását, a TDMSZ-rendszer kiépülését és a megyei vendéglátás hatékony szervezését szorgalmazza.

Célcsoport és érintettek: turisztikai vállalkozók, vállalkozói egyesületek, önkormányzatok, turisztikai információs irodák, civil szervezetek

Hargita Megye Tanácsa: A program kivitelezésének kezdeményezője, megszervezi a különböző szereplők közti párbeszédet, kezdeményezi a TDMSZ jogi személy bejegyzését, bejegyzés után pedig alapító tag szerepet vállal.

Programterület: Hargita megye teljes területe, később akár több megyét is átfogva

Időtartam: rövidtáv, 2012-es kezdéssel

Eredmény és hatás: A helyi turizmus különböző szereplőinek együttműködéséből és együttgondolkodásából kialakul egy olyan szakmai szerveződés, amely az eddigi gyakorlatnál sokkal hatékonyabban képes szervezni, irányítani, fejleszteni és népszerűsíteni a megyei turizmust. Rövidtávon teljesíthető feladat, hogy a megyei turizmusirányításnak legyen gazdája, felelőse, és ez nem lehet más, mint egy helyi szereplőkből formálódott szervezet.

Erőforrás-szükséglet: Többnyire szervezési feladatok, kevés erőforrás szükséges a szervezet bejegyzésére, ez a tagok önrészből megvalósítható. A működtetés, a szervezet IKT-val és humán erőforrással történő ellátása megköveteli további források bevonását (tagdíjakból vagy külső forrásokból).

Destour rendszer kiépítése alprogram

Az alprogram célja: A TDM szereplőinek beazonosítása, a szervezet megalakulása után a tevékenységi tervek közt szerepelnie kell az on-line térségi desztináció menedzsment-rendszer kiépítésének is. Az online TDM, vagy DESTOUR rendszer három modell egyidejű működését jelenti, a társadalmi, az üzleti valamint a funkcionális modellét.

A három modell kiépítése és együttes működtetése által az lenne a cél, hogy a megyei és székelyföldi, reális vendéglátói potenciállal rendelkező települések hatékonyabban és versenyképesebben legyenek megjelenítve a turizmus hazai, európai és világpiacán.

Célcsoport és érintettek: turisztikai vállalkozók, vállalkozói egyesületek, önkormányzatok, turisztikai információs irodák, civil szervezetek

Hargita Megye Tanácsa: a DESTOUR rendszer kiépítésének egyik kulcsszereplője, közösen a TDMSZ-el tervezi, finanszírozza és népszerűsíti a DESTOUR-t.

Programterület: Hargita megye teljes területe, 1-3 év múlva Székelyföld

Időtartam: rövidtáv

Eredmény és hatás: A szolgáltatók egyrészt kedvező áron juthatnak információkhoz, adatokhoz, jó gyakorlatokhoz, egyszóval tudáshoz a saját termékeik és szolgáltatásaik fejlesztésével kapcsolatban, másrészt növelhetik bevételeiket a professzionális megjelenésnek köszönhetően, amelyet a rendszer kínál. A turisták részletes és megbízható információt kapnak a térség kínálatáról, kényelmesen és gyorsan vásárolhatják meg az őket érdeklő termékeket.

Erőforrás-szükséglet: DESTOUR rendszerben jártas szakértők, ismertető kampányok, hálózat és infrastruktúra kiépítése, IT és marketing szakértők

7.8.3. 365 napos turizmus

A program célja: A megyei turizmus egyik legnagyobb problémája a szezonális jelleg. Az év adott időszakában a turisták nagyobb számban látogatják a megye településeit, máskor pedig a szálláskapacitás kihasználtsága alacsony szinten marad. A program célja a megyei turisztikai programkínálat fejlesztése a turisták tartózkodási idejének meghosszabítása érdekében. Az előbbiekkal összhangban ez a turisztikai szuprastruktúra fejlesztését is megkívánja, lehetőleg minél színesebb, diverzifikáltabb programokat kínálva az érdeklődőknek. Nagyon fontos szerepet kap ugyanakkor a helyi adottságokra alapozó belső turizmus fejlesztése, megfelelő tudatosítási programokon keresztül a belső turizmusból ugyanolyan arányban profitálhatunk, mint a térségen kívüli turisták vonzásából.

Célcsoport és érintettek: turisták, turisztikai vállalkozók, turisztikai és kulturális egyesületek, TDMSZ, önkormányzatok

Hargita Megye Tanácsa: A program megvalósításában a HMT kiemelt helyet kap a turisztikai programja, valamint a Programok és Alárendelt intézmények Igazgatóság tevékenysége révén.

Programterület: Hargita megye teljes területe, később egész Székelyföld

Időtartam: rövidtáv

Eredmény és hatás: A program megvalósítása révén Hargita megyében egy olyan széleskörű, diverzifikált turisztikai programkínálat jön létre, amely képes egész évben turistákat vonzani. A jelenleginél több célcsoport lesz megszólítva, így csökken a szezonális jelleg, és már középtávon elérhető a turisták számának növekedése.

Erőforrás-szükséglet: megyei tanács pályázati forrásai, saját költségvetésből megszervezett programok, önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek saját forrásai, pályázati források.

Székely turizmus alprogram

Az alprogram célja a belső turizmus erősítése, az endogén erőforrások újrafelfedezése. A helyi lakosság felfedezve rejtett értékeinket, kis ráfordítással, de élménygazdagon kikapcsolódhat ki Székelyföldön. A fő célcsoport a kisgyerekes családok, a bakancsos turizmus kedvelői, az aktív turizmus elkötelezettjei.

A tervek közt szerepel különböző tematikus utak szervezése, amelyek során a vendégek nemcsak egy-egy kiválasztott téma köré „felfűzött” természeti és kulturális attrakciókat tekinthetnek meg, de megismerkedhetnek a lokális konyhák ízeivel és a helyiek vendégszeretetével is.

Célcsoport és érintettek: turisták, turisztikai vállalkozók, turisztikai és kulturális egyesületek, TDMSZ, önkormányzatok, gazdák, székelyföldi kisgyerekes családok, nyugdíjasok

Hargita Megye Tanácsa: A program megvalósításában a HMT kiemelt helyet kap a turisztikai programja, a Programok és Alárendelt Intézmények Vezérgazgatósága, valamint a Hargita Megye Tanácsának Vidékfejlesztési Egyesülete és a Hargita Községi Fejlesztési Társulás révén.

Programterület: Székelyföld

Időtartam: rövidtáv

Eredmény és hatás: A helyi turisztikai lehetőségek népszerűsítése és belső turizmus (székelyföldi léptékű) erősítése révén a kikapcsolódásra, szabadidőre fordítandó pénzeszegek a térségen belül hasznosulnak. Ennek elengedhetetlen feltétele egy tájékoztató kampány szervezése, hisz sokan egyébként tévesen vélik úgy, hogy a minőségi turisztikai élmények szerzése egyenesen arányos az otthontól való távolsággal.

Erőforrás-szükséglet: megyei tanács pályázati forrásai, saját költségvetésből megszervezett programok, önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek saját forrásai, pályázati források, TDMSZ forrásai.

7.8.4. Igényes turizmus program

A program célja: A megyei turisztikai ágazat sarkalatos problémája az ágazatban dolgozó humán erőforrás képzettsége, minősége. Ahhoz, hogy a turizmust hatékonyan művelhessük és az ide látogatókban pozitív élményeket válthassunk ki, szükség van a vendéglátóipar alkalmazottainak képzésére és felkészült helyi szakemberekre. A program célja tehát a turisztikai képzés kiterjesztése a szakiskolai képzéstől a posztgraduális képzési lehetőségekig, ugyanakkor vendéglátóipari kurzusok, tréningek beindítása a munkaerő színvonalának emelésére.

Célcsoport és érintettek: szakiskolák, közép- és felsőfokú oktatási intézmények, munkanélküliek, helyi vállalkozások, TDMSZ

Hargita Megye Tanácsa: Vállalja a térségi igények felmérését, az azoknak megfelelő képzések szervezését.

Programterület: Hargita megye városai, továbbá érdemes térségenként gyakorlatba ültetni a programot: Csík, Udvarhely, Keresztúr, Szentegyháza, Gyergyó, Borszék, Maroshévíz, Tusnádfürdő kistérségek.

Időtartam: rövidtáv, folyamatos

Eredmény és hatás: A program eredményeként a turizmusban foglalkoztatott munkaerő megfelelő képzésben részesül, ezáltal minőségi munkát végez a turisták elégedettségére. Ennek következtében megnövekedik a vendéglátóegységek látogatóinak száma, növekednek az ágazatban érintettek bevételei.

Erőforrás-szükséglet: Oktatási Minisztérium Támogatása, vállalkozók saját forrása, HEFOP források, civil szervezetek forrásai

7.8.5. Népszerű turizmus program

A program célja: A program a helyi turisztikai erőforrások és termékek, a helyi turisztikai kínálat hatékony népszerűsítését célozza a térségen belüli, a térségen kívüli, valamint a nemzetközi piacokon. A program által széles körben ismertté kell váljon a tény, hogy Hargita megyében és Székelyföldön gazdag és jó minőségű turisztikai kínálat létezik, ugyanakkor a szolgáltatások kedvező áron érhetőek el.

Célcsoport és érintettek: turisták, turisztikai információs irodák, tour-operatőrök

Hargita Megye Tanácsa: A turisztikai stratégia valamint a gazdaságfejlesztési program turisztikai programjának fő zászlóvivője, partnerséget alakít ki a szomszéd megyék önkormányzataival ahhoz, hogy Székelyföld, mint egységes turisztikai desztináció jelenjen meg a piacon.

Programterület: Székelyföld

Időtartam: rövid táv, folyamatos

Eredmény és hatás: A program eredményeként Székelyföld és Hargita megye egyre ismertebb turisztikai desztinációvá válik, évről-évre növekedik a turisták száma, ezáltal fejlődnek a helyi vállalkozások, új munkahelyek jönnek létre, és fokozatosan emelkedik az életszínvonal.

Erőforrás-szükséglet: Hargita Megye Tanácsa szerepvállalása, Kovászna megye Tanácsa és Maros Megye Tanácsa szerepvállalása, TDMSZ, pályázati források

A 4. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- AccesTour - a kiemelt vonzerejű turisztikai termékek látogatási feltételeinek javítása
- Kalákatour - turistajelzések, útvonalak karbantartása, a folyók, tavak, egyéb természeti adottságok környezetének tisztántartása kalákák által
- Az év vendéglátója - vetélkedő a térségben tevékenykedő vendéglátóegységek körében
- Önkormányzatok a turizmusban - önkormányzati támogatások a turisztikai infrastruktúra feljavításáért, önkormányzatok vendéglátói szolgáltatásai

- EU-s pénzzel a színvonalas turizmusért - az EU-s források hatékony lehívása a megyei és székelyföldi turisztikai infrastruktúra fejlesztése érdekében
- A desztinációmenedzsment szervezet potenciális szereplőinek beazonosítása
- TDM karaván - a megyei turisztikai szereplők és lakosság informálása a TDM lényegéről, szükségességéről
- A megye és később a székelyföldi turizmus irányításáért felelős szervezet bejegyzése
- TDM kerekasztal - a szervezet rendszeres ülései (tervezés, fejlesztés, marketing, menedzsment, stb.)
- Competence Centre - megyei és székelyföldi turisztikai tudásbázisok létrehozása
- Destour modulok kiépítése és népszerűsítés
- Destour képzés és gyakorlatba ültetése
- Új tematikus útvonalak tervezése és kiépítése
- Borvíturizmus: borvíz terápiaútra
- Natura 2000 és más természetvédelmi területek programszerű látogatása
- Tematikus turisztikai szolgáltatás-csomagok kidolgozása (familytour, relaxtour, székely wellness, extreme-sekler, greenharghita-greenseklerland, ruralfeeling-tour, tradícióturizmus, felfedezőturizmus stb.)
- Hazai turizmus a helyi médiában - helyi turisztikai lehetőségek népszerűsítése a szomszéd megyékben
- Tömegközlekedés a turizmusért - a helyi tömegközlekedés vendéglátói igényekhez igazítása
- Székek Harca - rendezvénysorozat: egy egész Székelyföldet pozicionálni képes esemény szervezése és marketingje
- Turisztikai oktatás és képzés - pályázati források bevonása a munkaerő képzésére
- Tanulmányutak szervezése a minőségi szolgáltatások jobb megismerése érdekében
- Alkalmazottcsere - program színvonalas vendéglátóegységek bevonásával
- Minőséget a minőségért – humán erőforrás-politikai mentalitásváltás ösztönzése
- Turisztikai marketingstratégia és turisztikai népszerűsítési akciók: hazai és nemzetközi vásárokon való részvétel, kampány szervezése

- Székelyföldi Vendéglátói napok - szakmai programokkal, konferenciával egybekötött turisztikai vásár szervezése
- Egy Más mellett a turizmusban - a székelyföldi települések kínálatának bemutató karavánja, a helyi jellegzetességek kidomborítása
- Hargita-hegység kiemelt turisztikai célponttá fejlesztése
- Virtualeklertour vagy turizmusháló - a székelyföldi turisztikai termékek és attrakciók on-line megjelenítése
- Székelyföld legjei – Székelyföldi top 10, Székelyföld Csodái nyomtatott és on-line kiadvány

VIII. HORIZONTÁLIS PRIORITÁSOK

A horizontális prioritások a helyi gazdaság szervezésének, működtetésének és irányításának jelentik a rendszerét. Világossá vált, hogy az eddigieknél tudatosabban és a helyi gazdaság céljaihoz igazítva kell az infrastruktúratervezést, a képzési rendszert és a gazdasági önállóság támogatását szorgalmaznunk. A gazdaság működése ugyanakkor számos olyan, a fenti négy iparághoz szorosabban, lazábban, vagy éppen egyáltalán nem kapcsolódó tevékenységet feltételez, amelyekről nekünk sem szabad megfeledkeznünk, ezért kapott helyet a horizontális feladatok között általánosan a vállalkozástámogatás kérdése is.

VIII.1. 5. Prioritás: Hatékony helyi gazdaságszervezés és irányítás

Napjaink egyik legnagyobb kihívása, hogy falvaink, városaink öfenntartó képességét növelni tudjuk. A helyi szintű gazdaságfejlesztési programoknak a népességmegtartásra és népességeltartásra kell koncentrálniuk. Ez a székelyekre jellemző bizalmi alapú közösségi együttműködési formák modern formában történő újjáélesztését feltételezi, a helyi önkormányzatok és más helyi szereplők aktív szerepvállalásával.

- A helyi önkormányzatoknak be kell kapcsolódniuk a falvak, városok termelő és értékteremtő tevékenységébe. Támogatjuk az önkormányzati tulajdonú vagy résztulajdonú vállalatok létrehozását azokon a területeken, amelyekre piaci lehetőség mutatkozik. Támogatjuk a helyi értékesítési felületek (vásárok és piacok) korszerű kialakítását és működtetését, a helyi termékek keresletének és kínálatának összehangolását.
- Gazdaságfejlesztési célú önkormányzati társulások (ADI) létrehozását javasoljuk (csíki, udvarhelyi, gyergyói és maroshévízi zónákban). Ezek a szervezetek elláthatják a helyi gazdaságfejlesztés komplex feladatait.
- Megyénkben létezik olyan befektetésre alkalmas tőkefölösleg, amely sajnos nem a közösség érdekében kamatozik. Területi és ágazati alapon szerveződő hitelszövetkezetek lehetőséget jelentenek arra, hogy a pénzügyi források helyben hasznosuljanak. A hitelszövetkezetek adhatják azt a pénzügyi háttérrel, amely a beruházásokhoz, nagyobb tőkeigényű programokhoz szükséges.

- Helyi szinten újszerű, a közösség gyarapodását szolgáló közmunkaprogramokra van szükség. A közmunkavégzést az értékteremtés, a termelés szolgálatába kell állítani. Az önkormányzati tulajdonban lévő cégek, a községi depók működtetésében a közmunka jelentős szerephez juthatna.

Az 5. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Produktív önkormányzati tulajdonú vagy résztulajdonú vállalatok létrehozása (agrárélelmiszeripar, faipar és más területeken közcélokot szolgáló vállalatok, faluvállalatok)
- A termelés támogatása a közmunkaprogramokkal: közmunkások foglalkoztatása a köztulajdonban lévő vállalatoknál
- Községi lerakatok, depók létrehozása
- Helyi vásárcsarnokok és piacok építése/kialakítása és felújítása
- Komplex gazdaságfejlesztési célokot szolgáló önkormányzati társulások (ADI) létrehozása a megye különböző térségeiben (csíki régió, udvarhelyi kistérség, gyergyói zóna, Maroshévíz térsége)
- Helyi önszervező körök, közösségi önszervező rendszerek létrehozása
- Termelői, értékesítési, fogyasztói és más célból létesített szövetkezetek támogatása
- Hitelszövetkezetek létrehozása
- Önkormányzati és köztulajdonban lévő területek megművelése közmunka révén

VIII.2. 6. Prioritás: A helyi vállalkozások életképességének növelése

Helyi vállalkozásaink jelentik gazdaságunk legfontosabb építőköveit. Ők azok, akik erőforrásainkat értékesítve hozzájárulnak jólétünk alapjainak megteremtéséhez, és ők azok, akik munkahelyek biztosításával megélhetésünket szolgálják. A helyi vállalkozások növekedési és fejlődési feltételeinek biztosítása ezért közös érdek.

- Vállalkozói ismeretek: A vállalkozói gondolkodásmódra való nevelést korán el kell kezdeni. Az iskolai oktatásnak már a korai éveiben fontosnak tartjuk a vállalkozói ismeretek átadását. Szorgalmazzuk gazdasági és vállalkozói ismeretekkel kapcsolatos alternatív tananyagok elkészítését és integrálását az iskoláink tananyagaiba.
- A vállalkozásindítással kapcsolatos kezdeti nehézségek leküzdésére, vállalkozásaink versenyképességének növelésére elérhető üzleti szolgáltatásokra, inkubátorházakra van szükség. Térségenként legalább egy inkubátorházra lenne szükség ahhoz, hogy vállalkozásaink elérhető áron jussanak hozzá versenyképességüket javító üzleti szolgáltatásokhoz. Mind a helyi vállalkozásaink versenyképessége, mind pedig a tőkevonzás szempontjából szükségszerű lenne egy ipari-innovációs park kialakítása. A potenciális terület tulajdonjogi tisztázásán már most el kell kezdenünk dolgozni.
- Vállalkozásainkat támogatnunk kell a helyi és országos közbeszerzéseken való sikeres megmérettetéseken. Hargita Megye Tanácsa közbenjárására egyre több helyi vállalkozás alkalmaz online közbeszerzés-figyelést. Ahhoz, hogy jelentős értékű közbeszerzéseken eredményesen meg tudjunk mérettetni komplementer partnerségekbe szerveződve kell megjelenjünk. A helyi vállalkozószövetségekkel karöltve, e célból szorgalmazzuk továbbá egy fővárosi információs és lobbyiroda létrehozását.
- Üzleti párbeszéd a köz- és a magánszféra között: A megye gazdasági szereplői között továbbra is fenn kell tartani egy minőségi párbeszédet. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a köz- és a magánszféra közötti rendszeres egyeztetésnek, az információk megosztásának mindkét fél nyertese lehet.

A 6. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Vállalkozói ismeretek az oktatásban: alternatív tanórák bevezetése az általános és középiskolákba
- Belső vállalkozói kapcsolatok fejlesztése
- Vállalkozói szövetségek támogatása
- Nemzetközi gazdasági kooperációk létrejöttének támogatása
- Ingyenes forrásbevonás, pályázati szaktanácsadási szolgálat a megyei KKV-k számára
- Üzleti inkubátorok létesítése a megye különböző területein (Csík, Gyergyó, Udvarhely)
- Megyei inkubációs program
- Ipari park létrehozása
- Egy közbeszerzést támogató információs és lobbyiroda létrehozása a fővárosban
- Üzleti párbeszéd: a köz- és magánszféra együttműködése
- PPP beruházások támogatása

VIII.3. 7. Prioritás: Foglalkoztatás és munkaerőpiaci integráció

A pénzügyi-gazdasági válság hatására Hargita megyében is visszaesett a foglalkoztatás, növekedett a munkanélküliek száma. Mivel Hargita megyében hiányoznak a több ezer alkalmazottat foglalkoztató nagyvállalatok, a munkaerő foglalkoztatásában a kis- és közepes vállalatok és a közsféra intézményei játszanak nagy szerepet. Egyetlen megyei önkormányzat sem teremthet közvetlen módon munkahelyeket, azonban zászlóvivője lehet egy olyan képzési és foglalkoztatási program megvalósításának, amely a foglalkoztatás élénkítését és a jobb munkaerőpiaci integrációt szolgálja.

- Az elkövetkezendő időszak egyik nagy feladata lesz a képzési és továbbképzési rendszernek a helyi gazdaság igényeihez történő alakítása. Diplomás munkanélküliek helyett saját vállalkozásaink számára minőségi szakmunkásokat (vendéglátói szolgáltatások, agrárgazdaság, élelmiszeripar, lakossági szolgáltatások) kell képeznünk. Fiataljaink számára biztosítanunk kell a gyakorlati ismeretekhez való hozzáférést, a szakmai tapasztalatszerzést.
- Faipari és erdésztechnikus képzés: Figyelembe véve, hogy a megye gazdaságának egyik kitörési pontja éppen az erdőgazdálkodáshoz és faiparhoz köthető, nagy hiányosságnak számít az, hogy a térségi felsőfokú képzési rendszerből hiányzik ez a szakosítás. Éppen ezért a helyi egyetemekkel karöltve támogatjuk e téren egy felsőfokú képzési program beindítását a megyében.
- A roma lakosság számos hasznos mesterség végzéséhez szükséges tudás birtokában van (kosárfonás, téglavetés, csatornakészítés, kovácsolás stb.). Ezeknek a mesterségeknek a továbbélését oly módon kell támogatni, hogy az egyben a roma kisebbség számára tisztességes jövedelmet biztosítson, szolgáltatásaik és termékeik számára felvevőpiacot teremtsünk.

A 7. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Felmérések a helyi gazdaság szakmunkaigényével kapcsolatban
- Agráripari, vendéglátóipari és más helyi igényeknek megfelelő szakképzés beindítása az Agrárkamara segítségével
- Gyakornoki program beindítása vállalkozások, közintézmények támogatásával
- Bentlakások támogatása
- Faipari és erdészmérnöki képzés beindítása a helyi egyetemen
- A roma népesség által gyakorolt mesterségek támogatása, piacszerzés termékeik számára
- Szociális vállalkozások létrehozása a hátrányos helyzetűek foglalkoztatására
- Védett műhelyek és védett munkahelyek kialakítása

VIII.4. 8. Prioritás: Infrastrukturális fejlesztések a helyi gazdaság szolgálatában

Hargita megye múltjának, a mindenkori fővárosoktól való távoli fekvésének az öröksége az utak, víz- és csatornahálózatok kiépítettségének, a villamos árammal való ellátottság és távközlési rendszerek, egyszóval az infrastruktúra alulfejlettsége. Ezeknek a kiépítése, különösen a szétszórtabb települési rendszerekben igencsak költséges. A hátrányokat felszámolandó, az elmúlt években jelentős infrastruktúrafejlesztési programok indultak, de a hosszú évtizedek során elhanyagolt rendszerek kiépítése érdekében tovább kell folytassuk a megkezdett munkát.

- Továbbhaladva a megkezdett úton tovább dolgozunk azon, hogy minden pénzt megszerezzünk az útjaink javítására, annak érdekében, hogy a legeldugottabb településekre is korszerű, aszfaltos út vezessen.
- A HMT továbbra is támogatja a községek ivóvíz és csatornafejlesztési projektjeit, azokra forrásokat szerez a központi és európai uniós költségvetésből. Ahol pedig nincsen lehetőség ilyenre, a legkisebb falvak esetében, a megyei tanács saját programjait kívánja folytatni és kiterjeszteni, annak érdekében, hogy 2020-ra minden háztartásban legyen vezetékes víz és csatorna.
- Hargita megyében még mindig van olyan település, ahova nem jut el a villamos energia hálózata. Ennek a helyzetnek a felszámolása megkezdődött, és 2015-re szeretnénk befejezni a munkát, beleértve a legnagyobb turisztikai értékeket rejtő üdülőhelyek hálózatának kiépítését is.
- Ugyancsak fontosnak tartjuk olyan projektek kivitelezését, amelyek a telekommunikációs rendszerek és az internethálózat kiterjesztését célozzák.
- Vállalkozásaink és a befektetők számára meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek a tevékenységükhöz szükséges zöld vagy barnamezős beruházásokhoz kellenek. Minden településnek fel kell mérnie a szabad, vállalkozói tevékenységekre és befektetői célterületre alkalmas területeit, és javítani kell azok jogi, infrastrukturális és elérhetőségi viszonyait.

A 8. prioritás alá tartozó programok kidolgozását támogató feladatok/projektek:

- Infrastruktúrabővítéshez szükséges tanulmányok és műszaki tervek elkészítése
- A megyei úthálózat korszerűsítése helyi, országos és EU-s forrásokból: gazdasági jelentőségű (városok közötti, turisztikai érdekelttségű, az erőforrások hozzáférését támogató vagy a helyi piac működését segítő) útvonalak előtérbe helyezése
- Vezetékes vízhálózat bővítése a megye településein
- Csatornarendszer kiépítése a megye településein
- A megyei villamosenergia-hálózat további bővítése, távoli településrészek, üdülésre alkalmas helyek bekapcsolása a rendszerbe
- Telekommunikációs rendszerek és az internethálózat kiterjesztése a megye azon területein, ahol az a magánszféra számára nem építhető ki gazdaságosan
- Üzleti és más beruházásokra alkalmas telkek tulajdonjogának rendezése, infrastruktúrával való ellátása
- Megyei barnamezős revitalizációt célzó program elindítása, leromlott állagú iparterületek felvásárlása, új funkciókkal való bővítése

IX. STRATÉGIAI PROJEKTEK PORTFÓLIÓJA

A projektportfólió azokat az egymással kapcsolatban álló, projektszerűen megfogalmazott stratégiai feladatok rendszerét jelenti, amelyek kulcsfontosságúak a jövőkép eléréséhez, és amelyek gyakorlatba ültetését egy egységes keretben szükséges végrehajtanunk. A portfólió továbbá egy olyan megyei szervezeti rendszer létrehozását feltételezi, amely képes a meglévő erőforrásokat a lehető leghatékonyabb módon felhasználni.

